

D/II-187

HIRDETŐ

HÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

ev. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

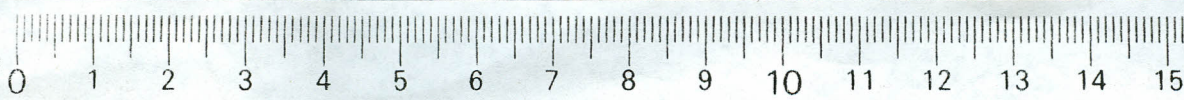
Tartalom

<i>Takács Sándor: A legszebb kor. — Tanév elején</i>	441
<i>Mészáros János: Alázatosságunk. — Vasárnapi</i>	446
<i>Korbély Géza: Nehéz utak zsoltáreke. — Háboru idején</i>	454
<i>Paulik János: Tegyük koszorút Husz János sírjára! — Halálának ötszázados évfordulóján</i>	459
<i>Kiss Samu: A világháboru mérlegén. — Vasárnapi</i>	468
<i>Nánay Béla: Mindenkor örüljetek. — Vasárnapi</i>	476
<i>Könyves Tóth Kálmán: Repülj! — Vasárnapi</i>	481

Kiadóhivatal
Nagybánya
Híd-utca 19. sz.

Nánásy István
nyomása
Nagybánya

Egész évre 12 K
Félévre . . 6 K
Negyedévre 3 K

Előfizetőinkhez. Az októberi füzelben vasárnapi és alkalmi beszédek lesznek.

LUKÁCSY IMRE

IMÉ HAMAR ELJÖVÖK

EGYHÁZI BESZÉDEK HÁBORU IDEJÉN

ÁRA 1-80 K

Kapható szerzőnél (Dunavecse); Kókay Lajosnál (Budapest, IV. Kamermayer-u. 3.).

Az IGEHIRDETŐ előfizetői a kiadóhivatalnál (Nagybánya, Hid-u. 19.)

1-50 K kedvezményes áron szerezhetik meg, bérmentes küldéssel.

Az IGEHIRDETŐ kiadóhivatalában kapható:

Soltész János

KONFIRMÁCIÓI KÁTÉ

magyar református növendékek számára

Negyedik kiadás

Ára 24 fillér

— Legalább 10 példány megrendelésénél
darabja 20 fillér. —

1987 FEB 17

A LEGSZEBB KOR.

— Tanév elején. —

Márk 10, 14. *Engedjétek hozzám jöni a gyermekeket és ne tiltsátok el őket; mert ilyeneké az Istennek országa.*

Sárgul már a fa levele, hűvös szellő játszik vele; kertünk őszi rózsától illatos s ime, közénk játszi tavasz röppent, mint kis gyermek nagyapó ölébe. Künn az élet harcza, gondja sötét barázdát szánt, itt a múlt kedves emléke virágdíszbe borítja azt.

A múlt kedves emléke.

Töletek kérdem, K. T! kiknek fejeteken a nap fénye már ős szálát csillogtat, hogy nem kedves-é nektek a múltnak emléke? Valóban ritka kivétel az, ki vissza nem sóhajtja a régi jó időket. S ha új emberöltő áll elő, az is majd régi szép időkről regél. Nagyapáink is úgy tettek, unokáink is úgy fognak tenni majd, mikor ők is így kezdi a mesét: „Mikor én még gyermek voltam . . .”

Mikor én még gyermek voltam! Óh akkor kékebb volt az ég, zengőbb a madárdal; termett a gyümölcsfa, tele volt virággal; alig vetettek, bőven arattak, örömmel keltek, nyugton aludtak. Mikor én még gyermek voltam.

És vajjon hogy mult el ez az aranykor? Egyszerűen kinőttünk belőle, K. T! Akik most élnek ebben a szép álomországban: ezek az új iskolaévet kezdő gyermekek. Nézzétek, arcukat az élet még nem barázdolta meg, a bűn még nem jegyezte el. Ők még szívből tudnak kacagni édes semmiségen. Ezekre mondá Jézus: *ilyeneké az Istennek országa.*

Nincs pedig szálnalmasabb látvány a koravén gyermeknél. Attól már elrabolták a mennyeknek országát. Oh nincs lelketlenebb gyilkos, mint aki dúrva kézzel az élet ártatlan örömeit semmisíti meg.

*

A boldog gyermekkor határa nincs szigorúan kimérve. Addig tart, míg a szív gyöngéden szeretni, a lélek hinni tud. A gyermek képzeletvilágát angyalok népesítik. Mikor ezek abból egyenkint elszállanak, az a kietlen pusztaság mutatja a gyermekkor végét. Ezért szánandó szerencsétlenek, kik soha sem voltak gyermekek; s viszont boldogok, kik megöszült fejjel is még mindig azok. Ez utóbbiaké az Istennek országa.

Igen, a tietek az, boldog testvéreim, kik a létnek okát, célját nem fessegetve, gondtalanul élvezitek az élet örömeit, mint a gyermekek; a tietek, kik a tudomány műszereivel ellesíték a fűszál csodás növését, de arról lelketek a magasba röppen, követve azt a kis rovar, mely fölkúszik a fűszálon, ott kiterjeszti szárnyait s elröpül a napsugaras messzeségbe; igen, tietek az Istennek országa, kik előre jelzitek a vihar száguldását s a képtelen messzeségben közelgő üstököst, de alázattal hajlotok meg ezeknek hatalmas Alkotója előtt; a tietek, kik letörlitek a sírók könyveit; a tietek, kik élteteket sem tartjátok drágának az isteniért való küzdelemre, kik elől még a halál rémeit is elúzik a megnyilatkozott egek; a tietek, *mert . . . az Isten országa tibennetek van* (Luk. 17, 21.).

Ezek a választott boldogok, K. T! élhetnek hosszú időt, mely fejöket az őszi erdő halódó színeivel vonja be; lelkük lehet tapasztalatban gazdag, mint az érett gyümölcstől hajlott ág; testük magán viselheti Krisztus sebhelyeit: de a szívük, óh az még mindig egy gyermek aranyos jó szíve, mely gondtalanúl tud örülni édes semmiségen. „Mert — a költő szavai szerint — a boldogsághoz kevés csak a jelen, a multon épül az s az emlékezeten“ (Tompá). Ők azok a kedves nagyapák, kis unokák játszótársai, tréfames-terei, meseforrásai.

Lehet-é ennél valami szebb, kívánatosabb, K. T? Hol

a gyermek és az agg közt csak a tűnő idő von különbséget, nem az Isten országa van-e ott jelen?

Az, valóban az.

*

Ti, kik visszapillantva erre a vesztett hazára, szomorúan sóhajtjátok a bújdosó kurucczal:

Régi üdöm elmúlt,
Most másképen fordúlt;
Szomorú az én sorsom,
Szomorú az én sorsom . . .

ti gyermekeiteket-féltő szeretettel kérditek, hogy miképen lehet megőrizni a gyermeki szív üde hamvasságát?

Talán leghelyesebb lesz ezt az előbbi aggok közül kérdezni meg egytől. Az fölragyogó szemmel kezdi a régi mesét: „Mikor én még gyermek voltam . . .“

Aztán hallotok időről, mikor még minden házban volt sokszor forgatott öreg biblia; időről, mikor még hálaadás-sal szelték meg a kenyeret s megszenteltetett az egyszerű ház válogatatlan étele is Istennek ígéje és könyörgés által; hallotok időről, mikor az asszonyok, ama nagyasszonyok legszebb ékessége *a szelid és csendes lélek romolhatatlansága* volt (1. Pét. 3, 4.) s nevelték gyermekeiket engedelmességben, minden tisztességben; időről, mikor nem piaczi árú volt a haza neve, hanem az életnél is drágább annak becsülete. „Mert — népem! a költő szavaival — régi erkölcs, spártai férfikar küzdött s vezérlett fergetegid között“ (Berzsenyi).

Ez az, K. T! az Isten és haza szeretete, melynek ápolása által megőriztetik egy hosszú életen keresztül is a szívnek ártatlan világa. A dúrva kéz érintése foltot hagy rajta, mint a lepke hímes szárnyán; ellenben a szépnek és nemesnek megismerése s lelkes követése szilárdná és tartóssá teszi azt, hogy a keservek el nem homályosíthatják, a csapások meg nem ingathatják, a kegyetlen csalódások meg nem semmisíthetik.

Csak a mélyen vallásos, hazáját szerető embernek napjai lehetnek még alkonyatukon is derültek, boldogok.

Ha azért, K. T! gyermekeiteket ilyen boldog embe-

rekké akarjátok tenni, engedjétek őket Jézushoz, *mert ilyenekké az Istennek országa.*

*

Eddigi elmélkedésünkben K. T! a tanulást, a tudományt nem érintettük.

Nem azért mellőztük, mintha kevésre értékelnők. Óh a tudomány olyan drága kincs, hogy nem is tudjuk eléggé értékelni. Tudás nélkül el se képzelhető az élet. Már a Példabeszédek könyvében (3, 13—15.) olvassuk: *Boldog ember, aki megnyerte a bölcseséget és az ember, aki értelmet szerez. Mert jobb ennek megszerzése az ezüstnek megszerzésénél és a kiásott aranynál ennek jövedelme. Drágább a fényes kárbunkulusoknál és minden te gyönyörűségeid nem hasonlíthatók hozzá.* Tudjuk értékelni a tudományt, de tudjuk azt is, hogy *e világ bölcsesége bolondság az Isten előtt* (1. Kor. 3, 19.), ha annak kezdete nem az Úr félelme (Péld. 9, 10.); az ilyen tudomány ördögi tudomány (Jak. 2, 19.).

Mit ér pedig a tudás fájának bármily szép gyümölcse, ha annak íze keserű!

Czélt tévesztett azért az az iskola, amelyik csak tanít és tanít, de nevelni éppen nem nevel. Az embernek ugyanis nemcsak esze, hanem szíve és akarata is van és a jellemtelen tudásnál bizonyára ezerszerre többet ér a jellemes egyszerűség.

Az iskolának nem lehet más célja, mint az, hogy az embert nemes értelemben emberré tegye. Ezt pedig csakis akkor érheti el, ha a gyermek minden tehetségét összhangzatosan fejleszti ki. Avagy nem szánandó-é az erős ember, ha vak?

Azért, szülék, tanítók, tanítsátok a gyermeket, hogy értelmes legyen; ámde neveljétek az Ur félelmére, hogy bölcs is legyen.

Im' előttetek a példa, a tökéletes ember, több: Isten-ember példája, ki fáradtan tér haza, még meg sem pihen, mikor gyermekeket hoznak hozzá, hogy illesse meg őket. A tanítványok feddik a szülőket, hogy ne háborgassák most Jézust. *Jézus pedig ezt látván, haragra gerjede és*

monda nékik: Engedjétek hozzám jőni a gyermekeket és ne tiltsátok el őket; mert ilyeneké az Istennek országa.

Igen, csak bátran vigyétek őhöz, szülők, alkalmas és alkalmatlan időben. Ti, tanítók, jézusi türelmes, szelid szeretettel fogadjátok, oktassátok, neveljétek őket. És ti, kedves gyermekeim, jöjjetek iskolánkba bizalommal, örömmel.

Te pedig, óh emberek Atyja, Istenem, óvjad véstől, romlástól és áldd meg gazdag növekedéssel veteményes kertet, az iskolát!

Amen.

TAKÁCS SÁNDOR.

ALÁZATOSSÁGUNK.

— Vasárnapi. —

1. Pét. 5, 5—8.

Atyámfiak! A régi pogány népek nem ismerték az alázatosság erényét. Alatta valami haszontalan és alávaló dolgot: bárgyuságot, csüggedést és gyávaságot értettek. Még Heine, ez a klasszikus pogányság emlőin nevelődött nagy német költő is „kutya-erény“-nek nevezte azt. De nem is érthették, mert nem érezték Istennek a Krisztusban hozzánk, bűnös emberekhez hajló szeretetét. Mióta azonban Megváltónk mennyei Atyának irántunk való szeretetét kinyilatkoztatta s különösen mióta sorainkban a legalázatosabb szolgálatban őmaga járt elől: az alázatosság a legfőbb embererény. Nem lélekgyöngeség és gyávaság; ellenkezően: erő, diadal, dicsőség. Nem csüggedés és bárgyuság, hanem hitünk erélye, melyben csodálatos módon olvad össze kicsinység és nagyság, korlátoltság és végtelenség, szolgálat és uralkodás. Nem ezt sugározza-e az a glóriás fő, ki önmagára mutatva, arra hív: *tanuljátok meg tőlem, hogy én szelid és alázatos szívű vagyok?* És nem ezt igazolja-e a legnagyobb tanítvány, Pál, kinek testébe a betegség hegyes ösztöne adatott, hogy nagy tehetsége tudatában el ne bízza magát, de így, beteges testtel is többet munkálkodjék, mint a többiek együttvéve?

Azért ha a Mesternek hű tanítványai és az apostolnak igazi társai akarunk lenni, nekünk is alázatossággal kell járnunk. Mindig, de különösen szenvedéseinkben föl kell öltetnünk az alázatosság isten-gyermeki ruháját, mely nélkül se jogunk, se reményünk nincs helyet foglalni az

Élet asztalánál. Ah, atyámfiái, az alázatosság e küzdelmes időkben nekünk magyaroknak *életkérdés*, mert Isten

1. *csak az alázatosaknak adja kegyelmét, mind több-több részt adván nekik szentségéből;*

2. *csak az alázatosakat magasztalja föl, kiket hatalmas kézzel nyomoruságba döntött és*

3. *különösen róluk visel gondot, kik minden gondjukat reá vetették.*

Útaid Uram mutasd meg, hogy el ne tévelyedjünk!

1.

Józanok legyetek, vigyázzatok, mert . . . az ördög — a gőg és kevélység — mint ordító oroszlán, szertejár, keresvén, kit elnyeljen.

Atyámfiái! A keresztyén üdvtapasztalatoknak alázatosság a kezdete és életföltétele. Mielőtt szent örömmel vallhatnók az üdvigazságok foglalatakép': *a menybement Krisztus foglyokat vitt fogva* (Eféz. 4, 8.), előbb mély alázattal kell vallanunk: *tudom, hogy nem lakik énbennem jó; mert az akarás megvan bennem, de a jó véghezvitelét nem találom; mert nem a jót cselekeszem, melyet akarok, hanem a gonoszt, melyet nem akarok* (Róm. 7, 18. 19.). Mielőtt keresztyén tapasztalat érett gyümölcsé gyanánt izlelhetnők: megigazulunk ingyen az Isten kegyelméből *a Krisztus Jézusban való váltság által, kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által az ő vérében . . .* (Róm. 3, 25. 26.), előbb alázattal kell sóhajtánunk: *mink van, amit nem úgy kaptunk volna?* (1. Kor. 4, 7.) *Kegyelemből tartatunk meg hit által; és ez nem tőlünk van, Isten ajándéka ez!* (Eféz. 2, 8.)

De alázatosság marad a készülő keresztyén jellem alapszine is. Sőt alázatosság lesz a kész keresztyén jellem koronája is. Ah, atyámfiái, még az elválasztó isteni kegyelem birtokában is meg kell szívlelnünk az intést: *aki azt hiszi, hogy áll, meglássa, hogy el ne essék* (1. Kor. 10, 12.). S még a kegyelem edényeinek is ezt kell illatozniok: *józanok legyetek, vigyázzatok! Mert Isten a kevélyeknek ellenáll és az alázatosaknak adja kegyelmét.* Nem természetes-e hát, hogy szép fejlődésük mértőföldjelző kö-

veinél még a valláserkölcsi világ szellemóriásai is mély alá-
zattal vallják: *a szentek közt én vagyok a legkisebb!*
(Eféz. 3, 8.). De ez az alázatos vallomás már újabb diada-
loknek Istentől engedett hirnöke és leendő győzelmeknek
előlegezett biztosítéka, melyek elengedhetetlenek amaz élet-
elv folytán: *nékem alászállanom, Néked pedig* (öntudatom
keretén belől) *növekedned kell* (Ján. 3, 30.). És Krisztus
az így megalázott lelkekben növekedik is. És pedig a *tel-
jesség* céljával. Isten mind több-több vonást enged fény-
leni bennünk tulajdon képének és hasonlatosságának szent-
ségéből. A tisztaság, ártatlanság, szeretet, szelidség, szabad-
ság, kegyelmesség, béke, engedelmisség, határozottság s
erély rügyei mind jobban-jobban mutatkoznak alázatos szí-
vünk termőföldjén. Ne ütődjete meg állításomon, hang-
sulyozva, bátran ismétlem: *határozottság, erély és dicse-
kedés* rügyei is. De ez a határozottság és erély az Isten-
től való elválasztásnak megolthatatlan érzése, amint ezt a
Pilátus előtt álló Megváltónál látjuk, ki annyi nemtelen
vád, szidalom s gyalázat között is fenséges alázattal megy
az Atya-jelölte irányban: visszatarthatatlanul, megakasztha-
tatlanul, keresztje felé. És dicsekedés, de csak az Urban s
az Ur által, kinek elhívása nemcsak csontjainkba rekesztett
tűz, hanem örök biztosíték is, hogy ő minket minduntalan
megerősít és általa mindenek lehetségesek . . .

Nemzetem! Józan légy és vigyázz! Mint életküzdél-
med folyamán eddig alázatos voltál, méltatlanságodnak és
erőtlenségednek tudatában: légy alázatos győzelmes harczaid,
diadalaidd közepette is, mikor az elválasztó isteni kegyelem
mind közelebb visz céljai felé. Józan légy és vigyázz!
Mert a kevélység és gőg mint ordító oroszlán jár körül . . .
és letepert, elnyelt ellenségeid után tereád vágyakozik!

Különben is, ha mennyei Atyánk tökéletességével
szemben a lelkünkben kialakuló Krisztus-kép hiányaira né-
zünk, Istenben való dicsekvésünk alázatos vallomássá válik:
*nem mondom, hogy már elértem volna a célt, vagy hogy
már tökéletes volnék; hanem igyekszem, hogy elérjem,
amiért meg is ragadott engem a Krisztus Jézus* (Filip.
3, 12. 13.). *Csak töredék másolat!* ezzel az alázatos val-
lomással kell mennünk még a halál elé is. Mert, bár sze-

rető szívünknek nincs oka reszketni az ítélet gondolatától — hiszen az igazi szeretet kirekeszti a retteget — de az alázatosok sem titkolhatják el, hogy az ő szívöket is érinti a hatalmas gondolat: akaratom ellenére is nyugtalanít a végtelen! S ha még oly jól tudják is, hogy van szószólójuk Istennél, az ember Jézus Krisztus, azért lelkünkön mint valami forgószél csap végig: „bár Isten által vagyunk, amik vagyunk, de nem lehetünk volna többek is, ha a kegyelem erőit mindenütt és mindenkor fölhasználjuk? Ah, Uram, ami tenéked dicsőség, nekünk orczánk pirulása!“

Azért józanok legyetek s vigyázzatok, hogy az Isten kegyelmének minden erejét kifejthesse, megdicsőítse bennetek!

2.

És alázatosak maradjatok, mert *annak idején csak az alázatosakat magasztalja föl, kiket hatalmas keze előbb nyomorusággal illetett.*

Megfigyeltétek-e, atyámiai, tavasz idején gyümölcsfáitokat, melyeken a virágból képződött gyümölcs nőni kezd? Megfigyeltétek-e jól e terheikkel földre hajló fákat, mikor vihar tépi, szakgatja, vagy késői dér lepi meg őket? Első tekintetre azt hinnők, hogy a vihar és dér csak kárt okoztak fáinkban, mert azoknak nem lett volna másra szükségök, mint meleg napsugárra, hulló harmatra, permeteg esőre. Az élet természete azonban másról győz meg. Azok a fák éppen a viharban szabadultak meg fölösleges terhüktől s bár a szél meg is tördelte ágaikat, de szív- vagy életgyökerük éppen a viharban ereszkedett mélyebbre, hogy *más években* nagyobb termést biztosítson. A megmaradt gyümölcsök pedig éppen a vihar után fejlődnek teljessé, terhökkel a fát még mélyebb meghajlásra kényszerítvén. Nos, atyámiai, a természet hatalmas Istene, ki a mennyek országának Atyja, az anyagi és szellemi világban egyformán munkálkodik. Még a kiválasztottak is kénytelenek érezni a szenvedések és nyomoruságok szükségét, hogy a bőségesnek ígérkező termés-készletből csak az eleve-elrendelték fejlődjenek ki, de ezek azután teljessé váljanak, melyeknek sulya alatt még mélyebben kell megalázkod-

niok. Még az elhivottak is átmennek minden viharon, hogy életgyökerük — erősbülő hitük — annál mélyebben ereszkedjék alá a kegyelem termőföldjébe. Hát nem fölmagasztalás-e már ez a tény is, atyámiai? Sőt nem ez-e az egyedüli, igaz, örök fölmagasztalás? A rövidlátású világ csak a kitüntetések, a szerencse fényes fordulatait látja fölmagasztalásnak; azok azonban, kik nem szemmel való látás, hanem hit által járnak, inkább a lelki fölmagasztaláson csüngenek, melynek idejét s alkalmát Isten életünknek *éppen arra a szakaszára* teszi, melyben kívülről összetörtnek, elveszettek, romnak látszunk csupán, mégis e látszólagos veszteségünk lelki erők nyerésének forrása és látszólagos erőtlenségünk örök megszilárdulásunk alkalmá . . .

Ezt tudva már világos előttem, hogy mikor Isten a maga szeretteit megalázza, mint magasztalja fel őket annak idején. Ezt tudva már fölmagasztalva, örök glóriával övezve látom Megváltómat, kit pedig Atyja annyira megalázott, hogy kénytelen volt tűrni Judás aljas árulását, az elfogatás köteleit, a csöcselék gúnyját, a kereszt borzalma; de ép' e megaláztatásban éri el, hogy Atyja örök tetszéséből ki nem mozdul: Atyám! a te akaratod legyen meg. S ép' e látszólagos megsemmisülésben jut királyi jogarához: mikor fölmagasztaltatom, *mindeneket magamhoz vonzok* (Ján. 12, 32.). Ezt tudva, már fölmagasztalva látlak, nemzetem, kit pedig ellenségeid elveszettek, megsemmisítettnek, romnak gondoltak, mikor hadaink a vad szerb hegyekből visszazönlöni voltak kénytelenek, mikor a Kárpátokban már szinte földre tepert a fegyveres orosz kolosszus, mikor már-már kaput tört magának termékeny alföldi rónáink felé s mikor régi szövetségeseid is galádul támadt reád; de hát az Urnak titkai a választottakért vannak és az alázatosokat az Ur tanítja meg utjaira; jött a limanovai, gorliczei, przemysli, leMBERGI, kraszniki, ivangorodi, varsói diadal és jönni fognak a többiek, a végsőig, az igaziig, mikor fáradt fejünket kebleden nyugtatva meg, kiáltjuk: elvégeztetett!

Atyámiai! Ezeket tudva megértetek mindent, ami az elkötelezett szentek sorsában előfordul, hogy megalázza, sárba gázolja, porba tiporja azokat, mint például: félemlí-

tés, gyalázat, gúny, gyűlölet, erőszak, méltatlanság, gonzság, betegség, szenvedés, kín és halál. Érzem, hogy ezek mind Isten-rendezte alkalmak csupán, melyekben megalázott szentjei fölmagasztalásának lehetősége és bizonyossága érik. Azért, atyámfiái, a megaláztatásul bocsátott nyomorúságokat úgy fogadjátok, mint amik végeredményben mindig az Isten által való fölmagasztalásnak és megdicsőítésnek adnak helyet.

3.

Annál is inkább, mert *Isten különösen rólatok visel gondot, kik minden gondotokat reá vetettétek.*

Nem mondom, atyámfiái, hogy a szerető menyeyi Atya csak alázatos övéire visel gondot; mert végeredményben a pöffeteg elmék s lázongó kevélyek munkája is szeme előtt, tudtával s engedelmével folyván le, ez is örök céljainak szolgálatában áll. De nem különös-e, hogy a gondviselés törvényét és apológiáját alázatos szívek kezdték hirdetni és alázatos lelkek hirdetik mindörökké? El tudnátok feledni, hogy a porig alázott Jób teszi meg a vallo-mást — a büszke emberi ész munkáinak véges voltára mutatva — Isten gondviselésének kinyomozhatatlan bölcseségéről? *Van föld, melyből kenyér terem, alant pedig föl van forgatva, mintegy tűz által; köveiben zafir található, göröngyeiben arany van. Van ösvény, amelyet nem ismer a sas, sem a sólyom szeme nem látja azt; nem tudják azt büszke vadak, az oroszlán sem lépked azon. Az ember ráveti kezét mindenre és minden dolgot meglát a szeme. De a bölcsesség hol található és az értelemnek hol a helye? . . . Isten tudja annak útját; ő ismeri annak helyét.* Az embernek pedig ezt mondja: a te bölcseséged: az Urnak félelme, a te értelmed a gonosztól való eltávozás (Jób 28, 5—23.). És elfeledhetnétek-e, hogy a fogság keserveivel megalázott Ésaiás mutat reá Isten gondviselésének természetére? *Emeljétek föl a magasba szemeiteket és lássátok meg, ki teremté azokat? Ó, aki kihozza seregöket szám szerint, mindnyáját nevén szólítja; nagy hatalma és erőssége miatt egyetlen hijok sincsen. Miért mondod hát Jákob és szólsz ekként Iz-*

ráel: elrejtetett az én útam az Urtól és ügyemmel nem gondol Istenem? Hát nem tudod-é és nem hallottad-é, hogy örökkévaló Isten az Ur, aki nem fárad és nem lankad el, végéremehetetlen bölcsesége erőt ad a megfáradottnak és az erőtlenné erejét megsokasítja? (Ésa. 40, 26—29.) Ah és feledhetnők-e, hogy amit Ésaías a gondviselés vígasztalásaként csak a választott népről mond, azt Megváltónk minden alázatos szív erősítésére az égi madárra és mezei liliumra is kiterjeszti, sőt éppen e parányiságok, mondhatnám: semmiségek által jogosít föl arra, hogy drágábbak levén ezeknél, minden gondunkat őreá vessük, mert neki örök gondja van reánk. Igen, reánk, kik alázatosságunkban magunkat oly kicsinynek érezzük, mint a remegő fűszál és a rebbenő madár; különösen reánk, kik fűszál könnyedségével, madár gondtalanságával bízzuk magunkat reá, még akkor is, ha sorsunk csipős dere, vagy hideg szele szinte megfagyással fenyeget.

Atyámfiai, kikkel a legbensőbb lelki rokonságban élek, nem annyira a közös szenvedések, mint inkább e nyomorúságok hordozására hivatott lelkület és közös megaláztatásunk tapasztalatai közül kibontakozó gondviselés hite által: túrjétek el tőlem, ha e fenséges tárgy megvilágításában a Mestert akarván követni, az égi madárhoz és hajló fűszálhoz hasonló kicsiny állatok példájával próbálom szíveteket a Gondviselés hitében megerősíteni. Köztudomású dolog, hogy az u. n. korallállatok, melyek a tenger vízének színe alatt 200—300 méter mélységben is élnek, oly bámulatos munkát végeznek, hogy folytonos szorgalmuk nyomán egész szigetek támadnak, melyeken, mint új világreszen, élet indul meg. De ha valami föld- vagy tengerrengés miatt e szigetek újra eltűnnek, a korallok a lesülyedt romokon ismét megkezdik munkájukat, hogy újra föl-emelkedjenek a vízszinig, a napsugár és mosolygó ég felé. Gondoljátok meg e korallokat, ha valami föld- s tengerrengésnél is félelmesebb veszély borítja lelketeket, sok évi nehéz munkának csak romjait hagyván meg; igen, e rettenetes időkben se felejtsetek, hogy a háború- okozta romokból még lehet alap és becsületos munka után hozzátok is közel a fölszin, a napfény és a kék ég . . .

Természetbuvárok azt is mondják, hogy mivel a napfény a vízben nem hat 300—400 méternél mélyebben, a mélyebb tengerrészekben élő állatok *maguk világítanak maguknak és egymásnak*. Gondoljatok ezekre az állatokra és ne csüggedjete, hiszen tudjátok, hogy Valaki már az élet ama mélységeit is megjárta, hová semmi napfény nem hat s ki éppen ott világított magának, sőt, mint a *világ világossága*, nektek is . . .

Atyámfiak! Lent a tengerek fenekén egy csonttalan puhány él, mely másfél méter hosszú és száz métermázsa súlyú teknőt látszik hordani. Ennek az óriás kagylónak folyton nyitva kell tartatnia, hogy mindig friss víz hatoljon a benne élő állathoz. És e puhánynak, hogy ezt végezhesse, folyvást száz métermázsa teher nyomása alatt kell élnie s még sem érez semmi terhet, mert egy rugószerű sarok, mely a kagylót nyitva tartja, teljesen megszabadítja attól, úgy, hogy bár látszólag nagy terhet hordoz, tulajdonképpen teljesen föl van az alól mentve. És ez az óriás puhány nem az egyedüli, melyről így minden teher levétezt. A többi kettős kagylójú állat is, kicsiny és nagy egyaránt, éppen így van minden tehertől megszabadítva. S vajjon, az, aki e jelentéktelen puhányokról így levesz minden terhet, akarhatja-e, hogy az embert nagy terhe agyonnyomja?

Ha tehát, atyámfiak, az ég és minden csillagai, a lég és minden madarai, a föld és hajló fűszálai, a tenger és minden állatai Isten csodálatos gondviselését magyarázzák, bizonyítják: álljunk hitünkben erősen, reá vetvén minden gondunkat, kinek örök gondja van mireánk. Mint ezt alázatos elődeink: a Megváltó, az apostolok s a kiválasztott szentek tették, érezvén, tapasztalván, hogy „az övét el nem hagyja, ki mindnyájunk édes Atyja“ (Árany J.).

Ezért magunkat megalázzván, menjünk tovább terhünkkel, ajkainkon a Gondviselés hitének hallelujájával, szívünkben a gondviselést kijelentő Egyszülöttnek melléknevével: „Immánuel!“ *Velünk az Isten!*

Amen.

MÉSZÁROS JÁNOS.

NEHÉZ UTAK ZSOLTÁRÉNEKE.

— Háboru idején. —

Zsolt. 121.

K. T! Utrakelő vándorok búcsuéneke a fenségesen szép százhuszonegyedik zsoltár. A hit és szeretet himnusza. Sóvárgás Istennek hajléka és annak békessége után.

Utban vagyunk mi is. A messze távolban, idegen földön küzd a fiu, a testvér, a férj. Sóvárgó vágygyal, haza kívánkozó zokogással a hegyekre emeli szemeit.

Bércz és völgy is elmaradtak,
Felhőt sem lát már honából,
Ábrándkép a rónatáj.
Búja, mint az ég, kíséri,
Szíve vérzik, szíve fáj.
Mély keservvel zeng szava:
Isten hozzád szép haza!

(Bajza)

Utban vagyunk mi is. Villám nem cikázik, felhő nem száll, madár nem rebben oly sebesen, mint a mi sóhajtásaink. Anya szerelmes könyvével sirja tele levelét. Atya az imádság szárnyával takarja be gyermekét. Hitvestárs boldog emlékek álma fölött virraszt. Ma a családi házban csak testünk lakozik, lelkünk szeretteinknél időz.

Utban vagyunk mi is. Harczok, küzdelmek, megpróbáltatások, szorongattatások között a nemzet, az egyház, a haza jövődjé felé.

Sóvárgó vágygyal várjuk az Isten házának, a magyar földnek, az Isten népének, a magyar népnek, az Isten ügyéért, a szabadságért küzdő hősöknek diadalát s ennek nyomán a békességet.

Mi van az ajkon, mi van a szívben az úton? Nekünk

szól a költői allegóriában a madárnak fiaihoz, a hazának gyermekeihez intézett szótat:

Száraz ágon, hallgató ajakkal
 Meddig ültök, csüggedt madarak?
 Nincs talán még elfeledve a dal,
 Melyre egykor tanítottalak.
 Vagy ha elmúlt s többé vissza nem jő
 A víg ének s régi kedvetek:
 Legyen a dal fájdalmas, merengő,
 Fiaim, csak énekeljetek!

(Tompa)

Csendüljön meg hát a dal, *a nehéz utak zsoltáréneke.*

1.

Az Urtól van a mi segítségünk. Régi ének. A küzdő Izraeltől átvettük mi is. Amikor pogányok törtek be az Úrnak szentséges hajlékaiba; amikor elfoglalt templomok, földült iskolák romjai fölött kesergett, csatatérekén vérzett a reformáció népe; amikor „szabadság, itten hordozák véres zászlóidat s elhúnytának legjobbaink a hosszú harc alatt,“ ez az ének csendült meg őseink ajkán s ágyúk döréjében, vihar zúgásában merész hittel szállott az égbe: *Az Urtól van a mi segítségünk!* Régi ének. Kereszthordozók, örök javakért küzdők hitvallása. Az a törhetetlen hit csendül meg benne, hogy noha utunkat ellenség állja, noha mint halálmadarak szállnak fölöttünk a veszedelmek, noha véreink élet-halálharcot vívnak, noha a mi napjainknak nagyobb része nyomorúság és fáradtság: nem félünk, az Urtól van a mi segítségünk.

Régi ének. Az erejét megfeszítő, az önfeláldozóan kész, az isteni erőiben bizó seregnek diadaléneke. A hit, a bizodalom, a remény szava, nemzeti evangéliom: „Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért.“ A közös célért kiontott vér- és könnyáldozat nemzetföntartó erő. Az erkölcsi megtisztulás a lelkeknek megdicsőülése. A héroszok utódainak munkájában, önfeláldozásában, az örökkévalóság küzdő hőségé lesz az egész nemzet. Régi igazság: segítség magadon, az Isten is megsegít. Aki elhagyja magát, azt Isten is elhagyja. Aki erejét hozzáméri a nagy föladatakhoz, az Isten erejével izmosodik a küzdelemben. Nehéz

útunk van. A kereszthordozás, a vérhullatás, a vagyon és élet föládozásának golgotai útja. De még ha a halál árnyékának völgyében járunk is, nem félünk a gonosztól. A titáni küzdelemben szívünket a hit vértézi, ajakról-ajakra száll a nehéz utak zsoltáréneke: *Az Urtól van a mi segítségünk!*

2.

Visszhangja, folytatása is van a zsoltárénekeknek: *Imé, nem szunnyad és nem alszik a mi őrizőnk.*

Mint a lázbeteg, álmodtató riasztó nyugtalansággal szendereg a sánczárkokban ködös éjszakákon az őrtálló hadsereg. Anya csókja nem zárhatja le a szempillákat, nem űzheti el a lázas látomásokat. Apa, testvér nem őrkdhetik mellettük. Közel s távolban semmi fény nincs. Csak a csillagok virrasztanak. Azt az üzenetet sugározzák a földre: *Imé, nem szunnyad és nem alszik a mi őrizőnk.*

Nem szunnyadott a multban, amikor ellenségeink tanácsot tartottak ellenünk; amikor mint kicsi sziget állott Magyarország az ellenségek tengerében; amikor gigászi küzdelmet indítottak a Krisztus keresztje, a Krisztus vallása ellen; amikor a hitetlen bölcselkedés meg akarta fagyasztani a szívet, hogy a vallás meleg érzései helyett csak az agy villámszikrái, a hideg sugarak, a gondolatok világoljanak; amikor az eszményi élet ellenségei a családi, a vallási, a nemzeti életközösségek helyett a régi határokat elmozdító, a régi oltárokat leromboló szabad szerelmet, természetimádást, világpolgárságot akarták úrrá tenni a lelkeken: az Ur riasztotta föl az őrállókat, hogy visszaverjék a megmegújuló támadást.

„Kinek az ég alatt már senkije sincsen, ne féljen, felfogja ügyét a jó Isten“ (Arany). Nem szunnyad, nem alszik a mi őrizőnk ma sem. Csak az a kérdés, hogy milyen őrállásban találja a tábort. A hadsereg helyén áll. Ha száz élete volna is minden katonának, akkor sem áldozhatna többet. De az itthon lévők között kóros álom van. Sok közönyösen vagy ócsárlással, a terheknek másokra áthárításával nézi a küzdelmet, mintha nem az ő hazájáról, nem az ő nemzetéről s benne nem a maga

jövőjéről volna szó. Igen sokan a haza rovására őrzik gazdagságukat, mások élete árán kimélik a maguk erejét. Igen sokan szájalom nélkül nézik a nemzeti küzdelem áldozatait. Ideje az álomból fölserkennünk. Ne a temetők, ne a sirások, hanem azok közé álljunk, akik el akarják hengeríteni a követ a nemzet sírjáról. Az Ur csak a virasztókhoz jön. Csak az ébren őrködők, a sebet kötözők, az életáldozatot hozók szívében lesz erő, hit, bizodalom a nehéz utak zsoldáréneke: *Imé, nem szunnyad és nem alszik a mi őrizőnk.*

3.

És csak azok látják valóra válni a nehéz utak zsoldáréneket: *Megőrzi ki- és bemenetelünket az Úr mostantól fogva mindörökké!*

A dicsőséges időkbe, a halhatatlanság Pantheonjába a hűséges kitartás útjai vezetnek.

Erre tanít a múlt. Miért nem hervadnak el soha a koszorúk a hithősök és a nemzet-megváltók sírja fölött? Miért élnek azok örökké? Mert nemes lelkesedéssel szállottak ki a küzdőterre, önfeláldozással tusakodtak és úgy mentek be a dicsőség hazájába.

Az örök hajlékba való bemenés, az Istenhez való föl-emelkedés útja ma is a hűséges kitartás. Örök hajlékról szólva nem a halálra gondolok. Az életnek célja nem a halálban, hanem az élet földadataiban van. A halál még nem egyesít Istennel. A halálban is csak az lát életet, aki kész halálba menni a maga élete igazságaért. És aki kész meghalni azért, amiért él, a halálon is győzedelmeskedik.

Az élet utaira való kimenés és az Isten hajlékába való bemenés folyamata nap-nap mellett az élők világában a lelkekben megy végbe. Mindennap meghal és eltávozik Istentől az az egyház, az a nemzet, az az egyén, amely hűtelen hívatásához. És akik híven kitartanak, mindennap meghódítanak valamit az örökkévalóság erejéből. Én nemzetem, tarts ki híven, hogy megőrizze az Ur a küzdesre való kiszállásodat és a dicső jövődöbe való bemeneteledet.

*

Testvéreim! Nehéz utak zsoltáréneke csendült meg ajkunkon. Az Urban bízó, az ő oltalmát váró és a hozzá kívánczó szívek fenséges éneke. Az Urtól van a mi segítségünk; imé, nem szunnyad és nem alszik a mi őrizőnk; megőrzi az Ur ki- és bemenetelőnket mindörökké.

Ne engedjük, hogy valaha elnémuljon, minden időben vallási himnusz legyen ez a zsoltár nemzetünk életében. Csak, ha az Urban lesz a mi erősségünk, csak akkor lehet az Urban a mi békességünk. Csak ha az Urnak élünk, ha híven küzdünk, béketűréssel szenvedünk és hittel reménykedünk, akkor lesz diadal, dicsőség, az Urhoz való fölemelkedés egész életünk! Adja Isten, hogy úgy legyen!

Amen.

KORBÉLY GÉZA.

TEGYÜNK KOSZORUT HUSZ JÁNOS SIRJÁRA!

— Halálának ötszázados évfordulóján. —

Zsid. 13, 7. *Emlékezzetek meg a ti előjáróitokról, akik szólották néktek az Isten beszédét és figyelmeztvén az ő életök végére, kövessétek hitöket.*

Keresztyén gyülekezet, az Urban kedves testvéreim!
Egy igen régi, befejezésében szomorú, de tartalmában magasztos s isteni erőmegnyilatkozásokban gazdag történetet kívánok ma emléketekbe idézni.

Harczi zajtól visszhangzik az egész világ; hősi tettek hireit jegyzik föl sűrűn a hírlapok. Ámde nemcsak a harctereknek vannak hőseik, hanem vannak a társadalomnak, a tudománynak, a művészetnek, az egyházi életnek is s ez utóbbinak egyik kiemelkedő hősére irányítja figyelmünket ez az esztendő.

Ugyanis éppen most ötszáz esztendeje annak, hogy *Husz János* prágai egyetemi tanárt, a prágai *Bethlehem-kápolna* ékesszavu predikátorát a konstanci zsinaton halálra ítélték s máglyán megégették. Megégették azért, mert egyes tantételeiben szembehelyezkedett az akkori fölfogással s az egyházban bizonyos reformokat sürgetett. Nem segített rajta az, hogy nézetei a Bibliában gyökereztek, amelyet behatóan tanulmányozott; nem segített rajta az sem, hogy a konstanci zsinatra, ahol ügye szóbakerült, azt megelőzően Zsigmond császár neki menedéklevelet adott, mely bántatlanságát biztosította: az ármány s elfogultság győzött, a császár megszegte szavát és a vallási meggyőződésnek ez a tiszteletreméltó bajnoka máglyán fejezte be áldásos életét.

Az esemény, így röviden elmondva, egyszerű, nem is páratlanul álló a történelemben, de következményeiben messzire kiható s még ma, ötszáz év múlva is tanulságos, a lelket mélyen megindító. Az a máglyatűz ugyanis, amely ötszáz évvel ezelőtt Husz János testét elhamvasztotta, messzire világító fáklyafénnyé lett, mely az emberiség nemesebb alakjainak irányt mutatott s lelküket az Isten országa igazságainak érdekében folytatott küzdelmekben újabb és újabb lelkesedésre hevíté, a mi lelkünket is megihleti, részvétre hangolja. Lehetetlennek tartom ugyanis, hogy legyen ember, aki meg ne illetődnék a régi kornak eme szomorú eseményénél s bensejében bizonyos kötelezettséget ne érezne arra nézve, hogy a nagy vértanu sirjánál megálljon, arra legalább egy babérlevelet tegyen. Ezt akarom én is tenni a jelen alkalommal, amikor Husz Jánosról megemlékezni, életének és halálának nagybecsű tanulságait elétek tárni szándékozom. A protestantizmus mindig hálás volt azok iránt, kik az emberi nem tökéleteseződését előmozdították s szellemi kincstárát bármely alakban gyarapították; mennyivel inkább kell hálásnak lennie azok iránt, kik az Isten országa építésében jártak előtte jó példával. Maga az Irás is hálás kegyeletre int jeleseink iránt, amikor Pál apostol ajkai által a fölolvastott szent leczkében azt mondja: *Emlékezzetek meg a ti előljáróitokról, akik szólották néktek az Isten beszédét és figyelmeztvén az ő életök végére, kövessétek hitöket.*

Husz János egyike azoknak a nemes alakoknak, akik nemcsak szóval, hanem tettel is, nemcsak életökkel, hanem halálukkal is szólták az Isten beszédét s akik méltók arra, hogy emléküket szívünkbe vessük, nemes példajokat s hitöket kövessük.

Jertek azért, emlékezzünk! . .

***Zarándokoljunk el lélekben Husz János sirjához
s tegyünk arra koszorút!***

Tegyük azt

1. *Isten iránt érzett hálával,*
2. *a nagy vértanu érdemei iránt való elismeréssel,*
3. *a nemes eszmék győzelmében vetett bizalommal.*

1.

Az Ur iránt érzett mélységes hálával helyezzünk koszorut Husz János sirjára Isten ama kegyelmeért, hogy az emberiség javát és tökéletesedését előmozdító eszmék s érzések szent tüzét állandó lobogásban tartja az emberiség szívében s annak ápolására nem szünik meg alkalmas munkásokat küldeni.

Az emberiség története két egymással szemben álló szellem csatározásainak a sorozata. Nincsen olyan jó ügy, nem lehet olyan szent és magasztos eszme, amelynek ne akadnának ellenségei, akik időnkint reátámadnak, hogy azt letiporják. Husz Jánosnak az esete a maga egész tragikumával nem egyéb, mint egy jelenete annak a világraszóló csatának, mely e föld határai között világ kezdete óta folyik és amelyet az igazság, a jog, a fölvilágosodás, a szabadság, az erény viv a hamisság, az önkény, a sötétség, a zsarnokság, a bűn sötét hatalmaival. Ennek a küzdelemnek minden korban ott látjuk véres nyomait, napjainkban is bőven szemlélhetjük leverő és fölemelő jeleneteit.

Ez a küzdelem az emberi életnek egyik sötét jellemvonása, melyből e földre tömérdek nyomoruság árad; másrésről azonban igen sok áldásnak is forrása e küzdelem, mivel igen sok erénynek nyújt tápot s nemes megnyilatkozásaiban nagybecsü kincsekkel szaporítja az emberi nem lelki kincstárát.

Ettől a küzdelemtől az Isten országának veteményes kertje: az egyház sincs megkimélve. Ezen a megszentelt területen is folyik a harcz, ömlik gyakran a vér, szikráznak az összemért kardok. Tanuja ennek az emberiség ama nagy alakjainak az élete, akik szent eszmék aranyával szívéükben jöttek e világra, hogy maggazdagítsák azt s akiknek ezért a világ gúnnyal, rágalommal, börtönnel és halállal fizetett. Avagy említsem-e az Üdvözítőt? Említsem-e az apostolokat, előttük a proféták fényes csapatát? Rámutassak-e Keresztelő Jánosra, a keresztyén mártirok hosszú sorára, kik annak idején az egész világ nyomoruságát vették vállaikra, hogy azon könnyítsenek s mind-

ezért hálátlanságnál egyebet nem arattak?! Hát a későbbi századokban Savonarolának vértanui halála, Luthernek zaklatott élete s a feje fölött eldörgött pápai átok mit beszél? Hát a protestáns gályarabok nehéz bilincsei, a börtönökben és gályákon elröppent fájdalmas sóhajai szintén nem azt tanúsítják-e, hogy bizony ez a föld egy nagy csatatér, amelyen nem egy nemes eszme bukik el, nem egy nemes törekvés szenved hajótörést s nem egy kiváló hősnek — babér helyett — töviskoszoru vérzi homlokát . . .

Ámde az életnek ez csak az egyik oldala, a sötét, a leverő; van — hála Istennek! — egy másik is: szép, fényes, szemet és lelket gyönyörködtető. S ez az, hogy annak a mostoha elbánásnak ellenére, amelyben a nemes eszmék harcosai e világon részesültek, azért csak folyton jönnek ők, soruk azért meg nem szakad. Jönnek a régi lelkesedéssel; jönnek a nagy eszmékért akár az egész világgal is szembeszállni kész bátorsággal; jönnek meggyőződésükért akár a halált is elviselni kész elszántsággal s küzdenek bátran, mint az oroszoknak; nem csábítja őket ígérlet, veszély nem rettentí; egyik kezükkel elveik zászlaját emelik magasra, másikkal meg az emberiséget ölelik keblükre, jóllehet ez hálátlanságnál nem ad nekik egyebet.

Nem gyönyörű, nem magasztos-e ez, testvéreim?

S honnan mindez? Mi készíti, képesíti ezeket az embereket ilyen ember fölött való dolgokra? Az Isten ereje, az égi ihlet, mely a gyöngé emberből hőst formál, őt a világ gyarlóságai, a halál rettegései fölé emeli s az embert a világnak — annak akarata ellenére is — boldogítójává teszi.

Ez az isteni erő, ez az égi ihlet munkált Husz Jánosban is; azért mikor ma lélekben sirjához elzarándokolunk, hogy arra kegyeletesen koszorút tegyünk, tegyük azt az Isten iránt érzett mélységes hálával, kegyelmének ama megnyilatkozásáért, hogy az emberi szívekben a magasabbra vívó szenvedelmet állandóan ébren tartja s minden korban megtalálja, megteremti annak méltó edényeit.

2.

Husz János méltó edénye volt az emberiség haladását és üdvét munkáló isteni kegyelemnek, azért méltó

dolog, hogy sirjára koszorut *az ő érdemei iránt való elismeréssel is tegyünk.*

Mi volt Husznak az érdeme?

Az, amit elfogult ellenségei bűnül róttak föl neki. Engedelmeskedett a szívében megszólaló isteni sugallatnak s erős kézzel irtotta a gyomot az Ur szőlőjében.

Elmélyedt a Bibliának, egyes kiváló hittudósok íratainak a tanulmányozásába; eközben látta, hogy az egyházban igen sok olyan tan és szokás van érvényben, amely Krisztus szellemével ellenkezik. Az egyház feje, a római pápa, isteni jogokat igényelt és gyakorolt. Bűnbocsátó czédulákat árultatott, ami ellen Husz a leghatározottabban sikraszállt. Helytelenítette a magasabbrendű papságnak elvilágiasodását s szigorubb erkölcsöket sürgetett. Sürgette a szentíráshoz való visszatérést minden vonalon. Az istentiszteletnél az anyanyelv jogát, az urvacsoránál pedig a kehely visszaállítását szorgalmazta, aminthogy ő maga valóssággal is nemzete nyelvén predikált s két szin alatt szolgáltatotta ki az urvacsorát. Azt hangoztatta, hogy az egyház a Krisztusban hívők közössége, amelynek feje a Krisztus, más főre ottan nincs szükség. „Csak a Krisztus! Csak az Isten igéje!“ ez volt az ő beszédeinek folyton visszatérő alap gondolata, amit ma természetszerűnek, helyesnek találunk, de ami az ő idejében erős forrongásba hozta a kedélyeket.

Huszt először is eltiltották a predikálástól, majd Rómába idézték. Mikor pedig egyik parancsnak sem akart engedelmeskedni, a császár közbejöttével a konstanci zsinat elé állították, hogy ott kérdőre vonják, tanainak visszavonására birják, vagy, ha makacskodik, megsemmisítsék.

Ez utóbbi következett be. Husz semmit sem akart visszavonni mindaddig, amig — amint mondotta — „a szentírásból vagy világos észokokkal meg nem győzik arról, hogy helytelenül tanított.“ A hatalmas ellenség azonban nem sokat érvelgetett; hatalmi szóval döntötte el a kérdést, Huszt halálra ítélte.

1415. július 6-odikán a konstanci dómban gyűlt össze a zsinat közönsége, hogy ott véglegesen leszámol-

jon a „nyakas eretnekkal,“ amint Huszt ellenségei elnevezték. Csak közbevetően említem meg, hogy olyan fényes, olyan nagy társaság volt ezen a zsinaton, aminőt együtt ritkán lát a világ. Maga a pápa, XXIII. János és a nagy római német birodalom császára, Zsigmond is részt vett az üléseken. A világ akkoriban két legfényesebb trónjának birtokosai körül színes keretet alkotott a sok zsinati kiküldött, köztük 4 pátriárka, 29 biboros, 33 érsek, 150 püspök, igen sok főúr, nemes, pap és tudós s ezeknek sok ezrekre rúgó kísérete. Ez előtt a fényes gyülekezet előtt kellett Husz Jánosnak megjelennie s vallást tennie hitéről. Tett is habozás nélkül, jóllehet feje fölött ott látta függni a vértanuk véréből gőzölgő pallost! Kikerülhette volna a halálos veszedelmet, csak ezt a két szócskát kellett volna kiejtenie: „Mindent visszavonok!“ De ő ezt a két szót ki nem ejtette. Ugy érezte, hogy ezzel tört döfne a maga szívébe s megtapodná az isteni törvényt, mely azt mondja: *Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek.*

A templomban megfosztották papi méltóságától, majd kivitték a vesztőhelyre. Máglyára lépése előtt lelkének erősítésére buzgó imába mélyedt s így sóhajtott föl: „Én Uram, Jézusom, légy közel hozzám és ne hagyj el, hogy ezt a kegyetlen és kínos halált, melyet a te szent igédért kell elszenvednem, kegyelmedből és segítségeddel férfiasan viselhessem el!“ Azután zokszó nélkül lépett a máglyára és meghalt. Meghalt úgy, ahogy élt, nemesen, előkelően, Krisztus szolgájához méltó módon.

Mi benne az igaz szó bátor kimondóját, a vallásos meggyőződés rendíthetetlen hősét tiszteljük. Maga Luther is nagy tisztelője volt s többször a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik róla. Bár Husz még nem emelkedett odáig, ahol Luther állott s az ő tanai sem mélység, sem az életre kihatás dolgában nem érik el a későbbi reformátort, benne mégis a hitjavításnak egyik bajnokát kell látnunk, mivel tanaiban sűrűn fölcsillannak már annak a magasabb szellemnek a tűzszikrái, amely szellemnek Luthernél égig csapkodó lángja később átalakította a világot s új irányt mutatott az emberiségnek a haladás felé.

Tisztelet, elismerés tehát a bátor előharczosnak!

A magyar protestantizmus külön is adósa Husz Jánosnak, mert az ő szelleme utját egyengette hazánkban a reformációnak, amennyiben az ő követői, a *hussziták*, honukból kiűzve nagy számban telepedtek le hazánk felvidékén s evangéliomi szellemükkel előkészítették a talajt a későbbi magvetésre. Több husszita templom hirdeti az ő ittlétüket, vallásos buzgóságukat s több utánuk maradt szép egyházi ének csendül föl még ma is az evangélikus hívek ajakán; nekik köszönhetjük az első teljes magyar bibliafordítást is.

3.

Tegyünk azért koszorut a nagy vértanu sirjára érdemei iránt való elismeréssel s *a nemes eszmék győzelmében vetett bizalommal*.

Husz János megégetésével az általa hirdetett igazságokat is megsemmisíteni vélték. Szem elől tévesztette az ellenség azt a történelmi tanulságot, hogy a nemes eszmék zászlóvivőinek erőszakos halála ez eszméknek nem megsemmisülését, hanem újjászületését jelenti és hogy minden vércsepp, mely miattuk kifolyt, tulajdonképen azok gyökereit erősíti. Így történt most is s ezt előre megérezte maga Husz János is. A hagyomány beszéli, hogy a máglyán állva, látnoki ihlettel így szólott a körulte szorgoskodó tömeghez: „Ti most megégetitek a ludat (Husz csehül ludat jelent), de nemsokára eljő a hattyu, akinek szava az égig hatol föl, azt nem tudjátok majd megégetni!”

Ez a jövődőlés beteljesedett. Száz év múlva ugyan eljött a hattyu, Luther, hogy tetézett mértékben megvalósítsa az előreformátor porba tiport ábrándjait.

A bekövetkezett új idők új fordulatokat, új küzdelmeket, új ellenségeket szültek, de új diadalokat is hoztak. A Husz tanaiban még csak a reggeli szürkület homályában fölcillanó evangéliomi eszmék és reformtörekvések az idő fejlesztő hatása alatt teljes verőfényre érlelődtek. Az elfogultság, a maradiság, az önzés, a hatalmi féltékenység újra harczba veti ellenük egész fegyverzetét, de az erő-

södő világosságot nem képes többé elhomályosítani, terjedésében föltartóztatni. Száz év múlva az Ige szelleme által megtisztított talajon Luther, Zvingli és Kálvin hatalmas kezének vezetése alatt *fölépül az evangélikus egyház*, a proféták és apostolok fundamentomán, hogy azontúl föltarthatatlanul árássa áldásait az emberiségre.

A szomoruan végződött történetnek imé ilyen folytatása lett, testvéreim; mert hát Isten van az égben, ki az emberiségről nem felejtkezik el s annak javát, előhaladását munkálni meg nem szünik.

Azért ti, a jelen idők szörnyü csatáinak s az élet tragikus jeleneteinek szemléletétől elszomorított s azoknak terhe alatt meggörnyedt embertársaim, nyugodt lélekkel nézzétek az élet küzdelmeit! Valahogy el ne csüggedjete s kétségbe ne essetek, ha itt-ott talán a gonoszságot felülkerekedni, az igazságot elbukni s az erényt szenvedni látjátok; valahogy ki ne ejsétek kezetekből az Isten országa templomát építő eszközöket, mert talán itt-ott balsiker, emberi hálátlanság követi nemes törekvéseiteket! Mindez csak ideig-óráig tartó átmenet; nagypéntek az emberi életben, mely után diadalmas husvét következik. Sohasem volt még e földön igazság, amely, ha igaz szívek igaz lelkesedése ölelte körül, megszegyenült volna; amint-hogy nem volt igaz, jó ember sem, akinek nemes buzgalmát a jó Isten egyik vagy másik alakban meg ne jutalmazta volna.

Ez a történelem által elénk állított igazság tegye nyugodttá, testvéreim, a mi mostani nehéz küzdelmünket, amelyet hazánk jóvoltáért, szabad fejlődéséért folytatunk s az Isten igazságos voltának, az igaz ügyet elveszni nem hagyó irgalmasságának tudatában jó reménnyel nézzünk a jövőndő elé!

*

Kedves testvéreim! A jutalom, amelyről szólottam, Husz Jánostól sem maradt el. Ma millió és millió ajak emlegeti tisztelettel nevét, millió és millió szív hangolódik meleg érzésre iránta nevének említésénél. S ha itt volna, látná, hogy verejtéke, vére nem hullott hiába; ezer és

ezer iskola és templom ápolja ma azt a szellemet, amely az ő lelkét is mozgatta. S hogy a jó Istennél sem ment ő feledésbe, az is meggyőződésem.

A multkor meghatva néztem egy képet, amely éppen Husz Jánost ábrázolta. A kép aláírása ez volt: „Imé, az eretnek!“ A kép közepén Husz látszott, amint a máglyán áll czölöphöz kötözve s szemeit áhítatosan az égbe emeli. A kép háttérében, kissé elmosódva, Krisztus alakja látszik dicsfénytől környezetten, amint a nagy vértanút a máglyán átöleli s homlokon csókolja, mintha azt mondaná: „Az egész világ elítélt, én nem ítélek el; az egész világ *eretneknek* kiáltott ki, én *fiamnak* nevezlek! Jól vagy, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bizlak ezután; menj be a te Uradnak örömébe!“ . . .

Ez a kép — a jeles cseh festő, Cserny műve — nemcsak Husz János megdicsőülésének találó rajza, hanem minden igaz keresztyén jövődő sorsának is jelképe. Aki Krisztusban élt, Krisztus céljait szolgálta s Krisztusban halt meg: az a Krisztusnál megtalálja a maga jutalmát.

Amen.

PAULIK JÁNOS.

A VILÁGHÁBORU MÉRLEGÉN.

— Vasárnapi. —

Dán. 5, 22—30.

Krisztus előtt 539-ben történt. Babilon büszke várában nagy vigalom van. Ünnepi lakománál ül Belsazar király; körülötte az ország főemberei, feleségei, ágyasai. Előtte dúsan megrakott asztal, rajta a jerusálemi templomból elrabolt arany- és ezüstedények. Gyöngyöző bor a serlegekben, léha, istenkáromló szavak az ajkakon. De ime a vad tivornya zaja egyszerre elnémul, a kocintásra föl-emelt poharak kihullnak a kezekből; az ajkakon elhal az istentelen beszéd, megfagy a gúnyolódó mosoly. A bortól kipirult arcok elsápadnak, az imént még tűzben égő tagokon hideg borzongás fut végig, a mámortól csillogó szemek fénytüket veszítve meredten bámulnak a terem falára, melyre egy csodálatos szellem-kéz lángoló betűket ír. A király ábrázatja megváltozik, egész testében reszket, térdei összeverődnek. Egy ideig szó nem jön ajkára, majd erősen kiáltozni kezd (5, 7.). Hivatja a bölcseket, hogy fejtsék meg a titokzatos írást; de bölcseségük fénye elhalványul a falra írt betűk vakító ragyogása mellett. Nem tudják kibetűzni az írást, nem tudnak behatolni értelmébe.

Végre a királyné tanácsára Dánielt hívják elő, aki azonnal megmagyarázza a fénylő jeleket: *Ez az írás, amely följegyeztetett: Mene, Mene, Tekel, Ufarszin!* neked szól, király. *Ez pedig e szavaknak az értelme: Mene, azaz számba vette Isten a te országlásodat és véget vet annak. Tekel, azaz megmérte a mérlegen és hijjával találtattál. Peresz, azaz elosztatott a te országod és adatott a médeknek és perzsáknak.* Vagyis röviden, amint

a közhasználatba is átment: *Megmérettél és könnyűnek találtattál!* És a szörnyü ítélet pár órával később be is teljesedett, midőn még ugyanazon az éjszakán betört Babilonba a méd király s Belsazárt megölte, seregét — mint a szél a polyvát — szétszórta, hatalmát megsemmisítette . . .

K. T! Az a félelmet és iszonyatot keltő csodálatos szellemkéz ma is működésben van. A világháboru rettenetességeiben, égő városok és falvak egetverő lángjaival, gyilkos csatakiigyók haláltszóró shrapnelljeivel és gránátjaival, magasból hulló bombák tüzesőjével, kattogó géppuskák villogásával, öldöklő szuronyok hegyével írja a maga fénylő, lángoló, borzalmas betűit. Üszkös romok, elpusztított hajlékok, földönfutó népek, halom-számra heverő holttestek, fakóra vált ifjú ábrázatok, vért patakozó sebek, könyben ázott arczok: mind magukon hordják titokzatos, szörnyűséges írásának nyomait. S napjainkban is sokan, mint Belsazár bölcsei, bár látják az irtózatot jeleket, de kibetűzni, megmagyarázni nem tudják azokat. Csak fejvesztetten rémüldöznek, jajgatnak, siránkoznak. De az Isten igéjének világossága ma is föltárja azoknak a pusztulást hirdető, könnyet és jajt fakasztó betűknek a titkát s értelmét: Neked szól, könnyelmű ember, neked szól, bűnös világ, ez a félelmes *Memento* s azt teszi: *Megmérettél és könnyűnek találtattál!* Igen,

a világháboru mérlegén

1. sok, amit súlyosnak hittünk, könnyűnek találtatik;
2. mit tegyünk azért, hogy mi is könnyűnek ne találtassunk?

1.

Belsazár király hatalmas, gazdag uralkodó volt. Kincese, aranya tömérdek. A mérlegre állítva az ítélet szerint mégis könnyűnek találtattott. A világ előtt, népei előtt lehetett sulya egy-egy elejtett röpke szavának is, mint ahogy mindenkor nagy sulyt tulajdonítottak a vezetésre hivatott egyének, uralkodók szavának s mint ahogy manapság is egyre-másra hozzák a lapok majd ennek, majd annak a vezető embernek, vagy fejedelemnek a háborura vonat-

kozó véleményét, beszédét. De egészen más az Ur mérlegén súlyosnak lenni. Azon a tekintély, rang, állás, név, vagyon nem nyom semmit. Teleakgathatod, Belsazar, magadat a legdrágább ékszerekkel, kezedbe veheted súlyos királyi pálczád, felöltheted nehéz arannyal hímzett bíborpalástod, fejedre teheted diadémmal ékes koronád: mind hiába! Hallod az ítéletet? *Megmérettél és könnyűnek találtattál.*

A világháborunak mint istenítéletnek a mérlege is hasonló jelenséget mutat. Sok, amit eddig súlyosnak hittünk, most könnyűnek találtatik. A kincs, gazdagság, melyet azelőtt oly sokra becsültünk, most értékét veszítette: mikor egyik napról a másikra a dúsgazdag koldussá, a paloták ura földönfutóvá lehet. Mit ér a pénz, ha nem-hogy nyugalmat, békét, de sokszor még a legszüksége-sebbet sem lehet rajta megszerezni. Hallhattátok, vagy olvashattátok már szegény katonáinktól, hogy ott a harcz-téren mily csekély az értéke rájuk nézve a pénznek. Hogy hányan vannak közöttük, akik sokszor talán marék-aranyat adnának egy karaj-kenyérért; akik százakat, ezreket fizet-nének lázas sebeikben, epedő szomjúságukban egy korty üdítő italért. III. Richárd angol király egy vesztett csatája után menekülni akarván, így kiáltozott: „Lovat, lovat; egy lóért országomat!” (Shakspere) Most megértjük az ilyes-mit, mikor napjainkban is sokan milliókat érő kincseikkel váltanak meg puszta életüket; mikor közöttünk is nem egy szegény hitves, szülő, nehéz munkával, keservesen összekuporgatott vagyonát áldozná rá, csak a szeretett férjet s kedves jó gyermeket ölelhetné még egyszer szí-vére, vagy csak legalább idegenben porladó holttestét hozathatná haza honi földbe. Látjátok-e, értitek-e már, hogy a pénz, a gazdagság s minden vele járó külsőség mily csekély értékű, mily keveset nyom a világháboru mérlegén. Akinek van kiért aggódnia, van kité siratnia, az bizonyára megérti s átérzi. Mert az mindenét szívesen oda-adná, ha azzal rémes aggodalmait elűzhetné, patakzó kö-nyeit fölszáríthatná, ha azzal a nehéz sebeket behegeszt-hetné, a csonka tagokat épekké varázsolhatná, a megholtat föltámaszthatná.

De nemcsak anyagi, hanem egyéni, erkölcsi értékeinkben is ilyen változást eredményezett a világháború. Most tűnik ki, hogy kiben mi lakik, ki az igaz, ki az erős, ki a hű? S mennyi értékcsökkenést látunk e tekintetben is! Sok, akit igaz keresztyénnek tartottunk, rosszabbnak bizonyul a hitetlen pogánynál; akit erősnek hittünk, roskadozik a reá bocsátott kereszt alatt; akit istenfélőnek gondoltunk, gyöngének mutatkozik megpróbáltatásai között az Istenbe vetett bizalomban, hitben és reményben.

Azt mondják és van is benne igazság, hogy a szenvedés s így ez a sok vért és könnyet okozó háború is mélyíti a vallásosságot, éleszti a hitet, közelebb visz Istenhez. Amiképen a fa is a viharban mind mélyebbre bocsátja gyökereit, hogy annál szilárdabban álljon s annál bizonyosabban megküzdhessen az ostromló szélvésszel. De viszont a korhatag fát meg, amely nem áll elég erősen a földben, vagy amelynek nincs szilárd támasza, a vihar kitepi, kicsavarja. Így azt a lelket is, amelyik nem elég erős a vallásosságban, amelyik nem öleli szorosán magához hitének karjaival az Istent, a szenvedés vihara elsöpri. Avagy nem látjuk-e, hogy akárhányan, midőn sötét, kínzó balsejtelmük valóra válik s értesülnek a kedvesük halálát jelentő végzetes, rettegett hírről, önmagukkal és Istennel meghasonolva elfordulnak az egyháztól, vallástól s ajkukra veszik a kétségbeesés, istentagadás igéit: „Hiába kértem, hiába imádkoztam! Ha Isten volna, nem engedte volna rám szakadni ezt az elviselhetetlen csapást!”

Óh, a szenvedés nemcsak imádkozni tanít, hanem átkozódni, Istent káromolni is. Az erőset erősebbé teszi, de a gyöngét legázolja, összetöri. A kősziklára épített ház képes dacolni a zúgó viharral; de amelyik homokra van építve, menthetetlenül összeomlik alatta (Máté 7, 24—27.). Soknak a hite ilyen homokra épített háznak bizonyult ebben a világrengető zivatarban. Tekints bensődbe, K. T! nem tartozol-e te is ezek közé? Nem fakadtál-e már te is kishitűen ki az Isten ellen? Megadással hordod-e kereszted, meg tudsz-e nyugodni Isten akaratán? S meg tudnál-e nyugodni akkor is, ha az a szörnyű dolog, amitől éjjelnappal rettegsz, rajtad is beteljesülne? A világháború mér-

legén nem találhatik-e könnyűnek a te egyéni értéked, a te bizalmad, hited és reményed is?

Megmérettél és könnyűnek találtattál! A népekről és nemzetekről, különösen ellenségeinkről is elmondható ez az ítélet. Mert a világháboru nemcsak anyagi javainkat, nemcsak az egyeseket helyezi szigorú, de igazságos mérlegre, hanem a népeket is. S micsoda fájó tapasztalatokat kellett e téren is szereznünk! A sokat magasztalt angol vallásosságáról kitűnt, hogy nem egyéb farizeusi, önző képmutatásnál, mely még a bibliát is üzleti céljaira használja. A kényes ízlésű, büszke franciák nem átalottak bosszúvágyukban összeölelkezni a szerb királygyilkosokkal, s köztársasági érzelmeikkel, szabadságeszméikkel megegyeztethetőnek tartják a rabszolgatartó Romanovokkal való szövetekezést. A kétszínű olasz nemzet, míg jobbját baráti kézfogásra nyújtja, fejében az árulás, hitszegés gondolatát forgatva baljában már élesre fent tört szorongatott ellenünk. Az a híres *nyugati műveltség*, amint a cifra, sallangos takaró lehullott róla, így vedlett át a legvadabb, legdurvább, legállatibb barbársággá. Ellenségeink jellemére és lelkületére nézve óh, de sok szomorú tapasztalattal lettünk gazdagabbak e nehéz időkben! Amit tiszteltünk, becsültünk, szeretünk bennük, mindaz csalóka délibábnak bizonyult; amit vallásosságukban és műveltségükben súlyosnak, értékesnek hittünk, most a világháboru mérlegén szörnyüségesen könnyűnek találtattott.

2.

De mit tegyünk, hogy mi is könnyűnek ne találtsunk?

Dániel, midőn megfejti ama titokzatos írásnak értelmét, tudtára adja Belszár királynak: mi volt az oka annak, hogy könnyűnek találtattott az igaz bíró mérlegén. S ebben benne foglaltatik egyszersmind az is, hogy mit kellett volna cselekednie, ami által az Ur haragját és büntető ítéletét magáról elháríthatta volna. A Dániel által Belszár elé tartott tükörből megláthatjuk mi is, hogy mitől kell óvakodnunk s mit kell tennünk, hogy ebben a nagy világítéletben megálljunk és a mértéket megüssük.

Nem aláztad meg szívedet; sőt fölemelkedél az egek Ura ellen. A proféta a szent leczkénket megelőző versekben Nabukodonozornak, Belszár apjának a sorsát rajzolja a fiú elé s szemére veti, hogy nem tanult annak szomorú példájából, akit az Ur fölfuvalkodottsága miatt megalázott és a barmokkal egy sorba helyezett. Előttünk is van intő példa elég; a biblia, a történelem, a mindennapi élet számtalan esete bizonyítja, hogy aki magát föl-magasztalja, megaláztatik. S hát vajjon mi tanultunk-e, tanulunk-e a szomorú példákból? Hogy az emberi önhittség és elbizakodottság, mely önerejével kérkedve, tudományától és műveltségétől elkapatva Istenről hallani sem akart már, mily magas fokra hágott közöttünk, azt a háborút megelőző, már-már tarthatatlan állapotok eléggé mutatták. De ez a háboru most megtanít arra, hogy az ember magára hagyatva mily erőtelen, gyöngé; hogy Isten nélkül mily tehetetlen játékszer a sors kezében. Porszem, melyet a szélvész fölkap s elsodor. Ereje gyöngeség, mely össze-roppan a földet rázó viharban; tudománya pislogó gyertyaláng, melyet egy szellő is kiolt; műveltsége csillogó máz, mely a világháboru iszonyú pöröly-csapásaira — mint a vakolat az átázott falról — sorra foszlik, kopadozik le róla. Óh értsük meg azért, K. T! a háboru tanítását és intését, mellyel gőgös fölfuvalkodottságunknak, Isten ellen való fölemelkedésünknek hiabavalóságát, káros és bűnös voltát tárja szemünk elé; s alázzuk meg magunkat az ő hatalmas keze alatt. Alázzuk meg magunkat a győzelmekben, így szólván a kegyes Dáviddal: *Általad verjük le szorongatóinkat* (Zsolt. 44, 6.), tied legyen a dicsőség! Alázzuk meg magunkat szenvedéseinkben s veszteségeinkben, ezt mondván: Kezedből jön a csapás is, „hát eltűröm; mert az öröm kezéből Istenemnek, orvossága lelkemnek.“ Alázzuk meg magunkat, hogy annak idején föl-magasztaljon minket (1. Pét. 5, 6.).

Dániel ekép' folytatja dorgálását: *Az ő házának edényeit elődbe hozták és te és a te főembereid, a te feleségeid és a te ágyasaid bort ittak azokból.* Belszár csupán a szórakozásoknak, élvezeteknek, dözöléseknek élt; tivornyái eszközeiül nem átalotta fölhasználni s ezáltal

megszentségteleníteni az Ur házának szent edényeit sem. A le-
dér, kicsapongó életmód mindig együtt szokott járni az
Ur megvetésével, az ő nevének, vagy házának megszent-
ségtelenítésével. S e kettő mindig romlásra vezetett. A
virágzó ókori hatalmakat ez söpörte el a föld színéről: a
büszke Karthágót ez döntötte meg, a világbíró Róma sírját
ez ásta alá, az erős Babilont királyával, Belsazárral együtt
ez sodorta el. Mig viszont „minden ország támasza, talp-
köve a tiszta erkölcs“ (Berzsenyi). Lássátok, német szövet-
ségeseknek ebben van az óriási erejük. Ebben keressük
erőnket, országunk támaszát és talpkövét mi is, mindnyájan
s egyenkint. Akkor bizonyosan megállunk, akkor a világ-
háboru mérlege javunkra billen.

*Az ezüst- és arany-, érc-, vas-, fa és kőisteneket
dicséred, akik nem látnak, sem nem hallanak, sem nem
értenek.* Ezt a korholást és vádat nem lehetne-e elmon-
dani igen sokról manapság is, még e szörnyű világégés
közepette is?! Holott nyilvánvaló, mint már láttuk, hogy
az ezüst- és arany- s a többi földi istenek mily tehetetlen-
nek; hogy az anyagi javak valódi értékükre nézve mily
semmit érők, mily semmit nyomók a világháboru mérlegén.
És mégis hányan vannak, akik még most is a föld rabjai,
a Mammon bálványozói; akik még e borzalmas időket is
üzleti szempontból tekintik s mérlegelik; akik még ember-
társaik nyomorából és szenvedéséből, küzdő katonáink
vére-hullásából, az itthonmaradottak könyéből és jajából
is hasznót akarnak húzni! Avagy nem hallottatok, nem
olvastatok-e lelketlen kúfárokról, kik még az életüket ér-
tünk áldozó derék harcosainkat is meglöpjék; visszaélés-
sekről, amiknek hallatára, vagy olvasására föllázad az em-
ber legelemibb érzése s önkéntelenül ökölbe szorul a keze.
De amit kárhoztatunk nagyban, kárhoztassuk és lássuk meg
kicsinyben is; amit elítélünk mint cselekedetet, ítéljük el
azt, mint gondolatot és érzelmet is. Mert kicsinyből lesz
a nagy; a gondolat és érzelem pedig szüli a tettet. S vaj-
jon e tekintetben mentek vagyunk-e mi is minden bűn-
től? Nincs-e meg bennünk legalább kicsinyben, legalább
gondolatban és érzelemben a mammon-imádás, az anyagi-
ság?! Vizsgáljuk meg magunkat, miközben idézzük lel-

künk elé Üdvözítőnk szavait: *Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de az ő lelkében kárt vall? Avagy micsoda váltságot adhat az ember az ő lelkéért?* (Máté 16, 26.)

Az Istent pedig, akinek kezében van a te lelked és előtte minden te úrad, nem dicsőítetted. Mi az Istenéi vagyunk: életünk, testünk, lelkünk az ő kezében. Talán sohasem éreztük ezt inkább, mint most, ezekben a vészes, viharos időkben, mikor óránként százakat, sőt ezreket állít az Ur örök bírói széke elé s mikor máról-holnapra minket is maga elé idézhet. Intés ez egyfelől, hogy útaiban járjunk, míg nem késő; hogy őt dicsőítsük mindenkor. De másfelől biztató remény is, hogy bármi érjen minket, az ő kezében vagyunk. Abban a kézben, mely mindeneket javunkra cselekszik; abban a kézben, amelyről írva van, hogy *általa ad ő nekünk szabadulást* (Csel. 7, 25.).

Amen.

KISS SAMU.

MINDENKOR ÖRÜLJETEK.

— Vasárnapi. —

Filippi 4, 4.

Könnyü bármit félreérteni K. A! csak emberekre kell bízni. Jézus egyszerű és tiszta tanítását is félreértették éppen azok, akik magyarázták és hirdették; annyira félreértették, hogy az emberiség nagy fáradsággal juthatott hozzá, mint a mesébeli királyfi a csipkerózsákkal behálózott alvó királyleányhoz. A félreértés az *evangéliom* vallását a szomorúság vallásává tette. Azt hirdette, hogy a világtól elvonuló, az életen síránkozó, lelkét tépelődő gondolatokkal sanyargató, testét a szükségesek megtagadásával kínzó ember Jézus hű követője. Szánalomra méltó, torz emberekben látták a krisztusi eszmét. Mintha Jézus ilyenekkel akarta volna benépesíteni a földet!

Korántsem akarta ezt. *Örüljete!* ez a keresztyén ember vezető igéje. Maga az evangéliom szó örvendetes üzenetet jelent. E nagy öröm hírét zúgta végig a karásoni szózat a betlehemi mezőn. Tanításai koronájában arra inti Jézus követőit, hogy akkor is örüljenek és örvendezzenek, amikor háboruságot kell szenvedniök (Máté 5, 12.). A hűséges apostol leveleiben számos helyen megújítja az örömeire való intést és megerősíti alapigénkben: *ismét mondom: örüljete!*

Nem azokról az örömökről beszél az apostol, amelyek keresett eszközökkel akarják kitölteni a lélek ürességét; amelyek semmit sem adnak, de drága árt kérnek, mert a lelkét vagy a testet, vagy mind a kettőt kiszopolyozzák. Ezek az ember gyarlóságán és megfélelkezésén épülnek. Pál apostol olyan örömet hirdet, amely fölemel a magasba,

amely a keresztyén ember tudatosságán alapul. A keresztyén ember *tud* és ezért örül és ez az öröm betölti lelkét, jellemző alaphangulata egész életének.

Örül az Urban, mert tudja, hogy *az Isten szeretet* (1. Ján. 4, 16.), aki akkor sem feledkezik el rólunk, ha mindenki elhagyna is (Ésa. 49, 15.). Tudja, hogy a szerető Atya házában van, ha ott jár, ahol kél a nap, vagy ott van, ahol bíboros ágyán pihenőre tér. Mindenütt ott-hon érzi magát. Ez a tudás, ez az érzés átjárja lelkének minden részét, erős meggyőződéssé aczéleződik és betölti az egész életét. Olyan megingathatatlan meggyőződés lesz, amilyen Jézusé volt, aki pályája kezdetén a pusztá magánosságában csak az Istent imádja és csak neki szolgál (Máté 4, 10.), aki a mindent elvégező kereszten a gúnyolódó, zsbongó tömeg között is Atyjára gondol és kezébe teszi le lelkét (Luk. 23, 46.). Ez a meggyőződés a keresztyén ember kísérlőjévé szegődik és el nem marad tőle. Nem riad vissza a sötétségtől, ragyog a világosságnál; nem téved el a puszták úttalan útjain, tétovázás nélkül jár a nagy városok kavargó tömegében. Mindenütt sugja vagy kiáltja: ember, nem vagy egyedül; veled van az Isten, akit szeretsz és aki szeret téged!

Ebből szövődik az a mély, finom öröm, a keresztyén ember öröme. Olyan öröm ez, amilyen megnyugtatja a kis gyermeket, ha a sötétségben megfoghatja az édes anyai kezét; amilyen fölvidítja a sivatag csüggedt vándorát, ha jó baráttra talál. Ez az öröm ujjong a pogány költő dalában: „az istenek védenek engem, az istenek szíve szerint való kegyességem“ (Horatius Carm. I. 17.). Ez az öröm fölzendül keresztyén énekünkben: „Istenre bízom magamat“ . . . „Mit félek?“ . . . hiszen „Istenem és Atyám léssen“ (93. dicséret).

Nem fél. Mitől is félne? A természettől, vagy az emberektől? Azok a veszedelmek és bajok, amelyek ezektől fenyegethetik, sem nem nagyok, sem nem ijesztők. Délibábok, amelyektől az retteg, aki nem ismeri őket; rosz álmok, amelyektől az ébren levő, a nyitott szemű nem fél. Ezeket nagyinak láthatja a csalóka emberi szem, amely mindent változtatva lát, de a keresztyén ember a

Legnagyobbat, a mindenség Urát látja és benne örül. Bárhol van, az ő kezében érzi magát. Rémeket nem képzel a holnapba, nem gyötrődik ilyen kérdéseken: mit eszem, mit iszom, mivel ruházodom? Bizik Istenben, elvégezi, amit végeznie kell és meglelégedéssel örül annak, amit Isten ad, hálás szívvel veszi a keveset is.

Ha a napok nem azt hozzák, amit óhajt, nem esik kétségbe. Tudja, hogy nem a vak véletlen játékszere, hanem a szerető Atya gyermeke. Atyjára gondol, hozzá mér mindent és mellette eltörpül az is, *ha elváltoznék is a föld, ha hegyek omlának is a tenger közepébe* (Zsolt. 46, 4.). Azt mondja: az Isten Fia, az én testvérem, a Jézus is szenvedett. Én is, ha szenvedek, mint igaz ember szenvedek; nem esem kétségbe, erős lélekkel tűröm el, amit ezek elviseltek énelőttem és milliók elszenvednek énutánam. Ezek a kicsiségek, amelyek a végtelen világ parányi helyén, a határtalan idő rövid perczeiben érnek, amelyek jönnek és úgy el is mennek, kárt nem tehetnek bennem. Semmit el nem vehetnek tőlem, mert vagyonom, reménységem, célom a lelkemben hordom. Ezek mosolygásban szilárdulnak, könnyek között erősödnek, mint az acél a tűzben, nemesednek, mint az arany a kohóban. Nem félek, nem csüggedezem, sőt örülök az Urban, mert *amint bőséggel kijutott nékem a Krisztus szenvedéseiből, úgy bőséges az én vigasztalásom is a Krisztus által* (2. Kor. 1, 5.). És hiszem, érzem, amit Jézus mond: *Boldogok, akik sírnak* (Máté 5, 4.).

Mindent a maga javára fordít, amivel illeti a természet kiszámíthatatlansága, vagy az emberek gyarlósága. Megérti az Üdvözítő intését: *Ne aggodalmaskodjatok!* (Luk. 12, 22.) Megérti az apostol ígését: *Örüljete az Urban mindenkor.*

Örülhet, mert lelke nyugodtságát nem engedi megzavarni a világ múlandó dolgaitól. De ő maga sem zavarja meg. Akárhhol van, Istenre gondol, aki mindenütt ott van. Gyermeeki szeretettel emlékezik Atyja akaratára, csak azt követi, csak annak szolgál. A szenvedélyek viharainak nem dobja oda magát, az alacsony indulatok suttagó csábitgatását nem hallja, mert hangosan kiáltja a fiúság lelke:

Abba, óh Atya! (Gal. 4, 6.) Hasztalan hívogatja a balga emberek tetszetős példája, mert hatalmasabb példát zárt szívébe, az Üdvözítő Jézus példáját. Az alkalom csábító kínálkozása nem ejti rabul; bármilyen alakban próbálja magát behízelegni a bűn, elúzi a gonoszt, mert mindenütt a közelben érzi a mindentudó és megsegítő Istent, aki vezérli útjain, mint a bujdosó izraelitákat, nappal felhőtömegben, éjjel tűzoszlopban.

Nyugodt öntudatossággal megy embertársai közé, tiszta tekintettel néz szemükbe, mert nincs titkolni valója. Félelem nélkül marad egyedül magamagával, mert a magános órák nem vádolják, nem bíraskodnak rajta, hanem megnyugtatják. Istenre örömmel gondol, mert elmondhatja a zsoltárral: „Légy ítélőm Uram, mert hűséggel jártam és éltem nagy ártatlanul“ (26. zsolt. 1. v.). Nem kell megtagadnia a mindenség Urát, hogy elcsitítsa aggodását és félelmét. Boldog emlékezéssel hozza vissza a jelenbe az elmúltat, mert nem kell amiatt keserü könyeket sírnia. A jelenben nem markolja, szorongatja szívét a porba sujtó nagy érzés: méltatlannak érzem magam. És ezért nem remeg a jövőtől sem; gyermeki bizalommal várja, hogy mit hoz az idő és az örökkévalóság. Ami másnak bizonytalan, neki bizonyos. Érzí, hogy az örök élet már e földön az övé lett.

A lelke tiszta, mint a harmatos gyöngyvirág, mint a sziklákról rohanó patak, mint a nyári égbolt napsugárral megarányozott békéje. S azért örül az Urban mindenkor; mert *boldogok, akiknek szívök tiszta* (Máté 5, 8.).

Nem retteg attól sem, hogy a tiszta égbolton átvonul egy-egy báránnyelű, hogy gyarlóságai vannak, bár az Urnak szolgált ingadozás nélkül; mert ő is csak ember. A szerető Atyára gondol, akinek kedves a bűnbánó Zakeus, a hazatérő tékozló fiú, a kesergő Magdolna. Bízik az embernek Fiában, aki *nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy megtartsa* (Luk. 9, 56.). Reménykedik a bűnt megbocsátó Istenben, aki szeret, megbocsát és igazzá tesz; és e reménykedéssel örül az Urban, mindenkor örül.

Az öröm az ember legszebb ékessége, amely még a kellemetlen arcot is megszépíti. Igazán emberi vonás; nem hiába becsüli föl a múlt század egyik bölcselője: „Semmi sem pótolhatja olyan tökéletesen az összes többi javakat, mint ez a tulajdonság; holott maga semmivel sem pótolható“ (Schopenhauer: Életbölcselet.). Nem hiába int a régi kor költője: „Vegyíts egy kis vidámságot a komoly dolgokba. Édes örülni ott, ahol helye van“ (Horatius Carm. IV. 12.).

Ha ilyen sokra becsüljük az örömet, mennyivel magasabbra becsülhetjük a keresztyén ember örömét! Ő a lelkében hordja Istent, a bizodalmat, a tisztaságot s a reménységet. Az örvendezés oka *állandóan* lelkében van, egész életében mindig és mindenütt helye van az örömeknek. Méltán megfogadhatja Pál apostol intését. Méltán inti ő a keresztyéneket: *Örüljete az Urban mindenkor; ismét mondom, örüljete!*

Amen.

NÁNAY BÉLA.

REPÜLJ!

— Vasárnapi. —

Ésa. 40, 31.

K. T! Emberi méltóságunk ékes koronáját főleg annak köszönhetjük, hogy az ismeretek határtalan világában napról-napra előbb haladni igyekezzünk. Miről az őshajdan, avagy még a középkor világhírű bölcseinek csak halvány sejtelmük sem volt, az ma már iskolás gyermekeink előtt is ismeretes. Villámszárnyakon röpíthetjük gondolatainkat, vágyainkat távoli országokba néhány perc alatt. Találmány találmány után létesül. A mai világ gyakorlati vándora folyvást előbbre tör, siet.

Követeléseink, igényeink mindegyre növekednek, alig-alig ismernek határt. Hatalmunkba is adta a bölcs Gondviselés a szárazföldet és a vizeket, a rajtok s bennük lévőekkel, hogy uralkodjunk azok fölött. Az ember, e porlény, de egyúttal az istenség remeke ezzel nem érte be. Többre vágyakozik. Röpülni szeretne, mint a madár s bár száz meg száz emberáldozatba kerül is, kitűzött vakmerő céljához mind közelebb ér. Repülőgépek százai hasogatják a levegőég hullámain. Az ember folyvást előbbre halad. Mennydörgés, zivatar s a villám cikázó ostora el nem riasztja őt. Repülnie kell, mert repülni akar.

Engedjétek meg nekem, ha én, az Urnak erőtlen szolgálója, követve korunk irányát, ez órában arra buzdítom a hívő lelkeket, hogy igyekezzenek elsajátítani a repülés nehéz művészetét. Nemcsak a modern kor tudós gépész-mérnöke, de már a hajdankor nagy profétája is erre lelkesít. Példaképre utal, midőn a saskeselyűre mutat, így szólván az Írás igéjével: *Akik az Urban bíznak, erejük*

megújul, szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.

Olyan repülésre buzdítalak titeket, minőről a proféta lángnyelve beszél. Ha ezt elsajátítanunk sikerül, túlszárnyalhatjuk a legmerészebb aviatikusokat is, mert olyan magassági fokot érhetünk el, hová ezek legelméebben szerkesztett gépeiken sem juthatnak el.

1.

Nyugodt méltósággal repül a kőszáli sas a levegőég tágas birodalmában. Hadd mondjak el előttetek egyet-mást e királyi madárról. Óhajtanám, ha bizonyos tekintetben hozzája hasonlítanánk. Nézzük meg hát először is, miként rakja meg fészket felhőket karczóló bérczek kietlen szirtfokán. Hát bizony töviséből és szúrós galyakból, de annak belsejét puha mohával tölti meg. Kicsinyei e kényelmes puha fészkekből látják meg s üdvözlik először az ébredő nap arany sugarait. Mihelyt azonban tollasodni kezdenek, az anyamadár irgalom nélkül kiszórja a kényelmes fészkek puha váncosait, minek következtében a tövisek és szúrós galyak maradván ott, kicsinyei kényelmetlenül érzik magukat s akarva, nem akarva onnan repülni kénytelenek. Mit gondoltok miképen segít rajtok az anyamadár?

Csodás ösztönét követve — mint a természettudósok állítják — kibontja óriás szárnyait s kicsinyei ezek fölött kísérlik meg először a röpülést. Anyjuk kiterjesztett szárnyainak védelmében nem érheti őket semmi veszedelem. Ekkor aztán azokkal együtt emelkedik a magasságba. Röpében csaknem mértani pontossággal szabályos körvonalaikat ír le, még pedig úgy, hogy pusztá szemmel alig lehet észrevenni szárnyainak gyors lebbenését.

Óriási természetéhez a kőszáli sasnak aránylag kicsiny, de annál élesebb a szeme, mellyel merészen a távol égő napba néz. Mi emberek, ha oly merően s hosszasan tekintenénk az égő lángtengerbe, kétségtelenül tönkretennők szemünk világát.

Tudván ezek szerint, hogy mi kényszeríti a sas kicsinyeit először a repülésre s miképen emelkednek anyjuk szárnyain a magasságba, hogy ők is merészen a napba

nézzenek, ugyebár, nem veszitek tőlem rossz néven, ha kerekén kimondom: óhajtanám, ha e tekintetben hozzája hasonlítanánk.

2.

Igaz, hogy ez csak képletes hasonlat, de azért reánk nézve élethíven talál. Hiszen nekünk is megvan a fészünk, a mi kedves otthonunk, melynek falai között az élet viharai közben békességet s nyugalmat találunk. Hányszor szólhatunk így a költővel: „Itthonn vagyok, hazajöttem valahára, lelkem ezt az édes órát alig várta, megpihenni, házi élet, hű öledben, jöttem, mint a siető hab, hogy jöhöttem!” Olyan édesen pihentünk mi otthonunkban a kényelem puha vánkosán. De — fájdalom — hányszor megtörténik ám, hogy a kényelem e puha vánkosát az élet gondjainak szűrő tövise váltja föl, amely leveri a kedélyt s elevenig sebez. Nagyon természetes, ha ilyenkor minden törekvésünk oda irányul, hogy megszabaduljunk a tövissek szúrásaitól. Nemde, ilyenkor szeretnénk elrepülni oda, hol nem érezzük a földi bajok szúrásait . . . föl, föl, a magasságba.

Szándékunk azonban csak akkor sikerül, ha mennyei jószágos Atyánk gondviselő szárnyai alatt találunk menedéket, mert be kell ismernünk, hogy magára hagyatva a leghatalmasabb, legkegyesebb ember is gyarló s erőtelen. Ha azonban mennyei Atyánk vesz föl minket őrző karjaira, könnyebben hatolhatunk át az utunk elé gördülő akadályok sziklabérczein. Akkor élöket elveszítik, töviseiket elhullatják a földi élet bajai, gondjai, veszteségei; hitünknek szárnyain az élet gondjainak viharos felhőin keresztül a magasságba emelkedünk s sasszemekkel nézhetünk a nap tüzes korongjára. Természetes, nem testi szemünkkel s nem arra a napra, mely egünk boltozatán tündököl; de hitünk, lelkünk szemeivel annál jóval fényesebb napra: Üdvözítőnkre tekinthetünk, mert ő ma is, mint ezt találóan jegyzi meg Malakiás (4, 2.), igazán a fényes naphoz hasonlítható: *Föltámad néktek, akik félitek az én nevemet, az igazságnak napja és gyógyulás lesz az ő szárnyai alatt.* Közel jutunk ekkor Üdvözítőnkhez s a róla lesugárzó fény beragyogja egész világunkat. Ez a fény aztán nem bántja,

nem sérti szemünket, sőt erősít, hogy olyan magasságba emelkedhessünk, ahol nem érezzük a földi gondok égető kinjait.

Akkor aztán tulajdon sorsunkban láthatjuk valóra válni azt, amit előbb a sasokról említettem. Hadd fűzzem hát tovább szentírásnak nyomán e reánk vonatkozó, találó hasonlatot. Mózes 5. könyve 32. rész 11. versében olvassuk: *Mint a fészken fölrebbenő sas fiai fölött lebeg, kiterjeszti felettök szárnyait, fölveszi őket és tollain emeli őket...* Ime, amint a sas tesz az ő fiaival, úgy bánik velünk is a mi gondviselő Atyánk. Ösztönöz, bátorít arra, hogy az ő szárnyainak védelme alatt mind magasabbra törekedjünk, vagyis fölébreszti bennünk a *lelki nagyravágyás* magasztos indulatát.

Általában véve a nagyravágyás nem valami ajánlatos szenvedély, mert akit ez az indulat leigáz, igen gyakran veszélyes utakra téved el és önmagának romlására tör. Hogy kielégíthesse vágyait, törvényt, jogot, becsületet, jellemet eltípor, a legnemtelenebb eszközök fölhasználásától sem riad viasza, hogy kitűzött céljához mennél közelebb juthasson. Olyan nagyravágyástól tehát, mely csak földi dicsőség, tekintély, vagyon elnyeréseért törtet előre, Krisztus igaz tanítványának őrizkednie kell, mert ez elvégre is rosra vezet s végeredményben kárhozatos is, amennyiben mások boldogságának romjaira építi önző terveit s ha ezek véletlenül előbb vagy utóbb összeomlanak, önmaga is e romok alá temetkezik.

Egészen másnemű nagyravágyás az, amire minket az Irás nemcsak följosít, de kötelez is. Erre vonatkozóan gyönyörű példát olvashatunk Máté evangéliomának 20. részében. Egy édesanya leborul a Mester előtt s annak kérdésére — *Mit akarsz?* — így válaszol: *Mondd, hogy ez az én két fiam üljön a te országodban egyik jobb kezed felől, a másik bal kezed felől.* S ime a szívet és vesét ismerő Üdvözítő, ki oly szigoruan ostorozza a bűnt, ezt a nagyravágyó anyát és fiait nem dorgálja meg, nem ítéli el, csak annyit válaszol kérésére: *Nem tudjátok, mit kértek.* Majd föltárja előttük, mennyi küzdelem, lemondás árán szerezhető meg e kitüntetés, de nem kárhoztatja őket.

Megvallom, szeretném, ha ilyen nagyravágyástól lelkesítve igyekeznénk mi is mindannyian közelebb-közelebb jutni Jézusunkhoz; de be kell vallanunk teljes őszinteséggel, hogy igen sokan ezt a vágyat nem ösmerik, nem érzik, mert e föld rögéhez lánczolják őket a test indulatai. Olyan magasságba emelkedni gyarló halandónak rendkívül nehéz! A pornak halandó gyermeke ketreczbe zárt saskeselyűhöz hasonlatos. Elszomorító látvány! Kalitkába bezárva a szabadsághoz szokott királyi madár. Nem tud repülni s csak szárnyait verdesi véresre ketrecze vasrácsozatán. Bár a legízesebb tápszerrel kínálják is, semmi nem ízlik néki. Börtönben a fényes korona is rettenetes teher a rabkirálynak redős homlokán.

Ijesztő kép ez; pedig a mindennapi életben sokszor szemlélhetünk hasonló jelenségeket. Hány szegény ember hasonlít börtönben vergődő sashoz! Repülni óhajtana, de nem törheti szét börtöne rácsozatát. Nemes vágyai, magasztos eszméi nem hatolhatnak át börtöne szűk falán. Börtönünk, kalitkánk a sir felé roskadozó törekeny por-sátor, lelkünk pedig a magasra törekvő kőszáli sas. A lélek kész, de a test erőtelen, ám arra mégis elég erős, hogy rabigában tartsa lényünk jobbik felét. Most a forrongó vérmérséklet, majd a lázongó szenvedélyek, a gyűlölet, irigység, harag, vagy néha a vagyonnak mohó éhsége, olykor a toroknak égető szomja e ketrecznek eltörhetetlen rácsozata, mely lekötve tartja magasra törekvő lelkünk szárnyait.

Börtönünk rácsozatát, vagyis a lelket lenyügöző testi indulatokat egyedül Isten kegyelme törheti szét, ha Jézus által erőért hozzá esedezünk. És akkor szárnyra kelünk, mint a saskeselyűk. A magasságból aztán itt e földön óriási bérczekké nőtt aggodalmaink, gondjaink, a minket sujtoló csapások parányi vakondturásokká törpülnek s miként merész aviatikusok előtt több ezer méternyi magasságból a büszke világvárosok is csak nyüzsgő hangyabolynak látszanak, úgy mi is, ha lelki magasságra emelkedünk, a reánk nehezülő viszontagságokat mint valami rossz álomképet látjuk szertefoszlni, ha a lelki világ fényes napjára, Üdvözítőnkre tekintünk.

3.

Magasságba azonban csak az emelkedhetik, aki ahhoz kellő erővel rendelkezik. Beteges, gyöngé idegzetű aviaticus kétségtelenül a szédítő mélységbe zuhan alá. Mi is csak úgy emelkedhetünk a magasságba hitünk szárnyain, ha lelki erőnk mindannyiszor megújul. Ezt pedig csak az érheti el, ki Istenben helyezi minden bizodalját. Ezt a bizodalmat pedig a szívből fakadt imádság aczélozza meg. Ámde még ekkor is, ha azt óhajtjuk, hogy szándékunk sikerüljön, okvetlen szükséges, hogy az imádkozást kísérje a folyvást reménykedő, sohasem lankadó krisztusi türelem. Mind a kettő nélkülözhetetlen, mert fél szárnyal a madár sem tud repülni. Ezért nem szabad megrestülnünk soha az imádkozásban s egy-egy balsiker ne tépje szét türelmünk fonalszálaít, vagy ha azok véletlenül elszakadnának is, szőjjük, fonjuk össze újra meg újra fáradhatatlanul. Így emelkedhetünk magasra, mint a saskeselyű.

Azért bármihez kezdjünk is, eljárásunkat szívből fakadó imádkozás szentelje meg. Vágyainkat, terveinket, sőt gondolatainkat is imádkozás előzze meg s kísérje soha nem lankadó krisztusi türelem. Ez a két hűséges szolgánk törje előttünk az utat. Ezek ujítsák meg az ellankadó erőt, hogy aztán legyőzhessük az utunk elé gördülhető akadályokat.

Száz meg száz példa igazolja, hogy a vallásos, folyvást kitartó, türelmes egyén bizonyosabban boldogul a mindennapi életben is, mint az, aki nagy vagyont örököl; mert a vagyon nem egyszer szárnyra kél; az imádsággal s türelemmel fölfegyverzett vitéz bizonyosabban halad előre, mint a lángész, aki öntüzeiben hamvad el.

Egy hírneves csillagász említi önéletrajzában, hogy annyira elkeserítette a sok balsiker, hogy tudományos vizsgálódásairól le akart mondani s más pályán szándékozott keresni kenyerét. Véletlenül azonban egyszer az írásban lapozgatván alapigénkre nyitott s ime, hanyatló bátorsága új erőre kelt. Imádkozott, hogy Istene, akiben bízott, ujítsa meg az ő erejét. Lelke, elméje az imádság s türelem kibontott szárnyain emelkedett föl-föl a csillagok magassá-

gos táboráig. Többször említette későbbben, hogy nagy sikereit az Írás eme versének köszönhette.

Javunkra válnék, atyámiai, ha mi is nemcsak hallanók, nemcsak megértenők, de követnők is, amire minket ez igékben az Írás tanít. Tanít, hogy Istenünkbe vetett bizodalunk megújítja a fogyatékos erőt, úgy, hogy aki fut, nem lankad meg és aki jár, esetleg töretlen utakon, nem fárad el, sőt szárnyra kelhet, mint a saskeselyű. Csak azt nem szabad szem elől tévesztenünk soha, hogy mindenben az örökkévalóság magasztos eszményképe s gondolata lebegjen lelkünk előtt. Ne a rövid élet hervadó virágai után futkossunk, ne olyanokért eposszen és gyötörjön a gond, ami délibáb gyanánt gyorsan tűnik el, de lelkesüljünk mindenért, ami szép és örök. Előre hát, törekedjünk oda, hova minket Jézusunk tudománya és szent Lelke emel!

Derüs hajnal támad így viharos éj után még akkor is, ha amaz utolsó ellenség zörgetne szívünk ajtaján, mert arra a fényes napra nézhetünk, kinek világossága soha sem halványul el, reánk is áldó fénnel ragyog s ama magasságba repülhetünk, hol a mi napjaink nem fogyatkoznak el, hol a mi hitünknek jutalma maradandó s örök. Hadd mutassak reá záradékul két életnek utolsó állomását jelző határköre. Töletek függ, melyiken induljatok, melyiken állapodjatok meg, midőn majd itt kell hagynotok a földi hazát.

Az egyik ut egy hatalmas biboros fényes palotájába vezet. Érezvén, hogy ez élettal nemsokára le kell számolnia, nem tudta rászánni magát, hogy ágyban feküdve, imádkozva, türelmesen várja az utolsó óra kondulását. Hordágyában ülve szolgálva teremről-teremre vitette magát, művészi képeken, értékes szobrain legeltette üvegesedő tekintetét, jajgatva, hogy milliókba került kincseitől megválni nem tud, nem akar, de megválnia kell. Összekulcsolt kezekkel rimánkodott orvosainak, hogy hosszabbítsák meg életét. Iszonyu vergődés közben hunyta le végső álmra földi gyönyörűségeken kifáradt szemét. Eltorzult vonásain ott látszott a rettenetes küzdelem nyoma. Fényes palotában sötét halálnak rémes árnya ez!

Hagyjuk el ezt a lelket rázó bús jelenetet. Szegé-

nyesen butorozott kicsiny szobába hívlak el, hol egy régen szenvedő kegyes nő imádkozva s türelmesen várta az örök béke szelid követét. Velem, lelkipásztorával együtt áhítatosan fohászkodott Istenéhez s a közös imádság végeztével lassu hangon így szólott hozzám: „Engedje meg, hadd imádkozzam most én magam!” Egyszerre csak valami túlvilági fény ragyogott fénytelen szemeiben, szelid mosoly látszott reszkető ajakán s azután csak e pár szót rebegte el alig érthetőn: „Repülj lelkem Jézusodhoz!” Szemei becsukódtak, ajkai bezárultak s megszűnt dobogni a szív . . . Én pedig most már az elhunyt fölött imádkoztam.

„Repülj lelkem Jézusodhoz!” Ez a három rövid ige egy egész predikáció szöveg nélkül. Megtanulhatja ezt a kicsiny gyermek, reszkető öreg, meg még az is, aki írni, olvasni se tud. Ha mostani elmélkedésemből semmi mást nem vinnétek haza, csak ezt a három igét s ennek tanácsát követnétek, vagyis mielőtt valamihez fognátok, először Jézust kérdeznétek meg: higgyétek el, sok bűn fojtatnék el csirájában, a legnemesebb erények dúsan termő földje lenne szívetek s imádság és krisztusi türelem kibontott szárnyain repülhetnétek a magasságos egekig.

Amen.

KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN.

A „Vasárnapi Ujság“ augusztus 15-iki száma pompás képekben mutatja be *Károly Ferencz József* trónörökös megérkezését Budapestre, látogatásait s a tiszteletére augusztus 7-dikén tartott iáklyásmenetet. A többi képek a harcztér jeleneteit és eseményeit mutatják be érdekes, egyre új eredeti felvételekben. Szépirodalmi olvasmányok: *Laczkó Géza* és *Strug András* regénye, czikk „A nagy kenyérrigység“ és „Az Abafi tanítványa“ czimmel. Egyéb közlemények: dr. *Félix Antal*, a budapesti kir. törvényszék új elnökének arcképe s a rendes heti rovatok: a háboru napjai, irodalom és művészet, sakkjáték, halálozás stb. — A *Vasárnapi Ujság* előfizetési ára negyedévre **öt korona**, a „Világkrónika“-val együtt **hat korona**. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap,“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

SZTOJKAI természetes gyógyhatású SAVANYUVIZ,

melyet gyógyhatásánál fogva a leghirnevesebb egyetemi tanárok és főorvosok ajánlanak, kapható minden fűszer-, csemege és ásványvíz-kereskedésben. Kizárólagos egyedáruda Nagybánya, Felsőbánya és vidéke részére:

GLAVITZKY KÁROLY fűszer-, csemege- és ásványvíz-kereskedésében, Nagybányán.

Az állatok miniszterei — egy kis képsorozat a *Jó Pajtás* legújabb augusztus 15-iki számában, a legmulatságosabb tréfás dolgok egyike abból a fajtából, amelyet az olvasók nagy multságára e kedves és népszerű gyermeklap hétről-hétre közöl. *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapjának e számába *Radó* Antal és *Endrődi* Béla írtak verset, *Zsoldos* László és *Zöldi* Márton elbeszélést, *Sebők* Zsigmond „Tamassy Irénke,“ *Faragó* Jenő Mihályka című regényét folytatja, *Faragó* Géza tréfás rajzot közöl, *Sebők* Gyula a gyermekek háborus kiállításáról szól. A rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki e szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki: előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona. Egyes szám ára 20 fillér. Előfizetéseket elfogad és mutatványszámokat küld a *Jó Pajtás* kiadóhivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

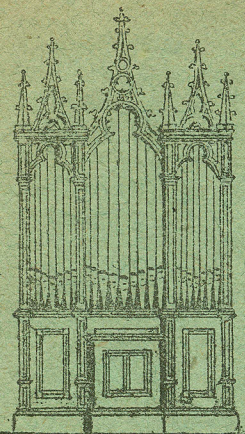
== SZERVEZZÜNK KÖZNAPI ISTENTISZTELETEKET !

Csakis prof. lelkészek számára **
 Átdolgozott bibliai idézetekkel ***
 Művészi erős kötésben ****
 Ugy hogy forgatni nem kell *****
 A százötven zsoltár alapján *****
 Az ószövetség háborus szellemében
 készült

Révész János Köznapi imakönyve

Ára az IGEHIRDETŐ előfizetőinek 5 korona. (Bolti ár 6 korona).

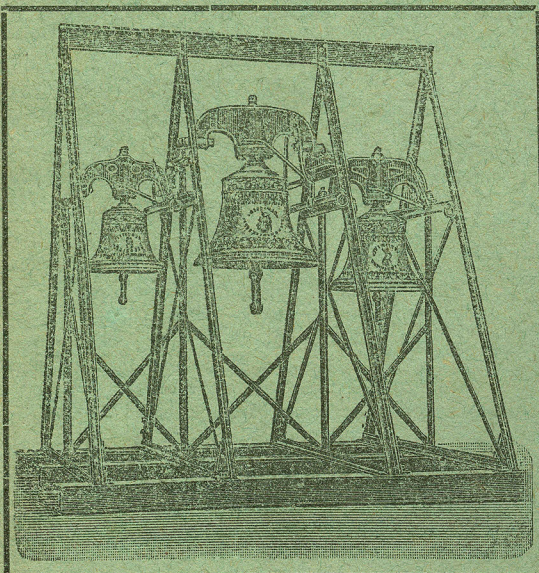
— Megrendelhető a szerzőnél Nagybányán. —

ORGONA- ÉS HARMONIUMGÁR. □□□ **ORSZÁGH SÁNDOR ÉS FIA**
cs. és kir. udv. száll. **RÁKOSPALOTA** (Bpest mellett).
Gőzerűhajtás és saját villamos világítással berendezve. — Alapított 1861. évben

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy díszoklevéllel” első díj és „Ferencz József lovagrenddel,” az 1904. évi vespriémi kiállításon „arany éremmel” első díj, az 1906. évi kassai kiállításon „díszoklevéllel” első díj kitüntetéssel; azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés. Ajánlják kitünő hangú és erős szerkezetű, főleg a legújabb légnyomatú pneumatikai orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. — Szolid munka és jutányos árak. — Kisebb orgonák készletben vannak. Eddig 900-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszés szerinti rajz- és változat-összeállításra megrendelésre készülnek. Tervezeteiket és rajzokat kívánatra küldünk.

AZ IGEHIRDETŐ I—IX. KÖTETE
KAPHATÓ A KIADÓHIVATALBAN; FÜZVE 10 KOR.,
KÖTVE 12 KORONA EGYENKINT.

Hazánk legrégebb
□ harangöntődjéje. □

Alapított 1816-ban.

□□□ Tíz évi jótállás.

Előnyös feltételek
engedtetnek. ❁ ❁

Seltenhofer
Frigyes Fiai

cs. és m. kir. udv. szállítók

□□ Sopronban. □□

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. községeknek és egyházaknak. —

Harangok, bármely nagyságban és zengzetben, csak a leg-

finomabb harangérczből, tiszta csengő hanggal öntetnek. **Repedt harangok** újraöntetnek; ezek, valamint az új harangok is, a már meglevőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. Minden harang hangja előre határozatlik meg.

□ Különösen figyelmeztetjük szabadalmazott kovácsolt vasból készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronával bíró harangok ezen szerkezetre olcsó árért átalakíttatnak. Kovácsolt vasból készült tűzmentes harangállványokat, czélszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk. **Költségvetésekkel s képes árjegyzékek** postafordultával szolgálunk.